

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

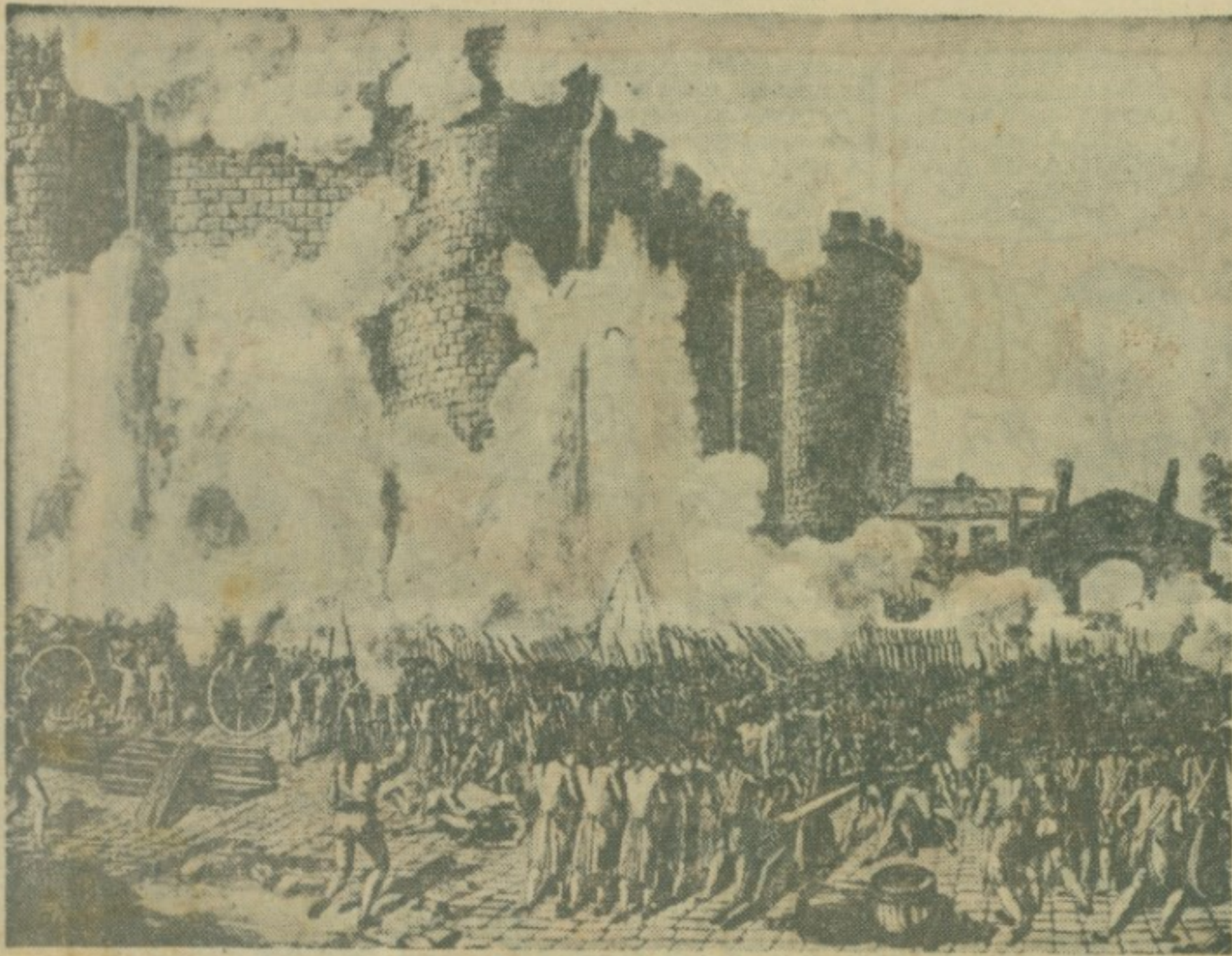
Година XX — Број 320 — Субота, 15 фебруар 1958

Прави лик овека

који је срушио Бастилу

Уочи Француске револуције, „господар“ Палоса заузимао је веома важан положај „предузимача краљевских палата“. Захваљујући саветима свог таста, имању своје жене и својој умешности, он је располагао у то време огромном сумом од око 500.000 ливара.

Године 1784, уочи Француске револуције, Пјер-Франсоа Палоса био је краљевински предузимач. Веома богат и необично славољубив, сањао је о томе да се домогне било каквог великог посла који ће га учинити славним. Сан му се испунио 14 јула 1789, али — само делимично. Јер, истина је да потомство говори о њему, али не похвално како је он то желео.

звао је збор својих радника и наредио да се припреме и преброје будаци. То је било 12 јула.

Сутрадан, он је присуствовао митингу у дистрикту Пети-Сент-Антоан на коме је народ захтевао да се наоружа. Палоса, који је тада имао свега 34 године, одмах је донео одговарајуће закључке. Предвиђајући сутрашње догађаје, створио је план и дао упутства двојици својих помоћника који су држали раднике на окупу. Сутрадан, 14 јула, кад је незадовољство достигло врхунац, краљев предузимач је већ имао на окупу у близини Бастиле све своје људе и сав алат, и то од раног јутра. Захваљујући везама, он тога дана постаје капетан милиције и одлази у квартал Сен-Луј-ан-

Ил. Али, пошто су га послови више интересовали од револуције, искористио је погодну прилику и увече побегао са службеног места. Дошао је до Бастиле, која је већ била освојена, и вратио се потпуно задовољан, јер је видео да се његови радници налазе на послу. Рушници су омрзнуту тврђаву уз повике одобравања окупљеног света.

Сутрадан, 15 јула, као и дан доцније, Палоса је успео да онемогући своје конкуренте предузимаче да добију право на рушење Бастиле. Увече 16 јула он најзад добија прописно потписан декрет да тај посао може да обави само он, Пјер-Франсоа Палоса.

Довитљиви предузимач је размишљао: рушећи Бастилу, зар нисам и ја допринео 14 јулу? А дајући свој удео 14 јулу, зар нисам утицао да се укине традиционални деспотизам и да се заведе слобода? Мало помало, стари Палоса нестаје и јавља се нови, који почиње да декламује пароле о слободи. Истовремено, заборава да је Бастилу желео да руши ради зараде, па о свом трошку разноси и поклања камење с рушевина овог симбола тираније.

Почетак необичне пустоловине

Не би било згорег да на овом месту донесемо један пасус из његове аутобиографије.

„Рођен у Паризу, син винарског трговца који је био оптерећен децом (било је нас седаморо), мене је васпитао лед у Паризу, у улици Обри-Буше... У колеџу Д'Аркур похађао сам школу до петог разреда, кад су ме одвели код неког Обера да учим цртање. У петнаестој години страшно сам заволео оружје. Породица ме је трипут извлачила из војске, али сам у њој ипак остао шест и по година. Године 1775 дали су ме у трговину, у којој сам остао до 1776. Тада сам постао помоћник код грађанина Нобилоа, архитекте-предузимача, чијом ћерком сам се оженио.“

Да бисмо боље упознали шта га је водило на том животном путу којим је стигао и у затвор, а умало да се није погубио на гиљотину, донесемо неколико забележака из његове

„Књиге здравог разума“:
„25 август 1787. — Кроз варош кружи копија једног писма упућеног краљу 20 овог месеца у коме маркиз Дикре, брат госпође де Жанлис и чувар печата Војводе Орлеанског саветује владару да разруши Бастилу. То би био сигурно пут — каже се у писму — да краљ одушеви за себе свој вољени народ.“

Ја сам начинио неколико копија тога писма да бих допринео ширењу замисли о рушењу ове тврђаве, које може да донесе одличну зараду: две трећине јутра обрађене површине, куле од 96 стопа, рачунајући од подножја до врха, издони дебелти шест и по стопа... За све то биће потребно мојим радницима само неколико дана.

11 мај 1789. — Баји ми је донео један исечак из листа „Каје д'Пари“. То је говор који је јуче прочитао у скупштини. У њему се изражава жеља да се Бастилу сруши, земљиште поравна и да се на том месту подигне једноставан али леп стуб на коме ће писати: „Лују Шеснаестом који је народу повратио слободу“.

„Херој“ рушења Бастиле још није уверен

„13 јул 1789 (10 сати пре подне). — Одлучили смо да једна народна побуна почне у предграђу Сент-Антоан. Надају се да ће све припремити за праву револуцију. Уосталом, видећемо.“

Наша браћа Лафајет, Сијес, Монје и Л'Шапејле издали су манифест у коме кажу да су за целокупно стање одговорни, краљеви саветници.

... Брат маркиз де ла Сал обећао је да ће ме стално обавештавати. Захтева да с радницима будем у приправности за рушење Бастиле, пошто је то воља народа кога они храбре. Колико дуго већ чекам овај свети посао!

Уторак, 14 јул 1789. — У пет по подне моји су људи ушли у Бастилу. Народ је трчао да тражи где се налази барут и да ослободи затворенике. Моји људи су стали да гасе ватру, настојали да спрече пљач-

ку, мотрили на злонамерне и водили рачуна да се ништа не однесе: моји будаци су већ били у послу.

Среда, 15 јул (вече). — Напушно сам своју дужност и отишао до Бастиле да бих раднике помогао саветима, а довео сам и нову радну снагу.

Моја љубав према домовини чврстија је од Бастиле. Камење се руши као што су падале деспотске жртве.

Ударац је нанет: ја сам херој рушења тврђаве тираније!...

16 јул 1789. — Без одлагања пишем све трошкове од два прва дана, 14 и 15 јула.

Окружен сам издајницима и ухлолама. Срећом, моји поверљиви људи бле нада мном.

... Пошто сам примио извештај шефа свог атељеа, отишао сам на Бастилу да исплатим раднике. Једна група бедника, међу којима и један главосек, скочили су план да ме обесе. На дрвету сам видео конопца за вешање. Напали су ме чекићима и другим предметима. Пуна четири сата бранио сам се од убица. Том приликом сам изгубио 48 ливара, које су ми украли. Да не беше господина Виена, остао бих без цака са 1.200 ливара. За своје ослобођење и за свој живот имам да захвалим кнежару господину Басоу, извршитељу г. Потјеју, апотекарку г. Лакуру и одреду грађанске страже. Увече је неко пуцао на мене и пробужио ми шешир.

Најзад сам добио дозволу за рушење. Ишло је врло тешко. Једни су били за то да се тврђава сачува, други су хтели да посао добију њихови пријатељи. Свеједно! Ипак је мени и мојим људима припала част да сразимо са земљом споменик тираније.“

Деле се почаст

„Среда, 23 јун 1790. — Најзад ћу добити „Диплому победника“.

Она гласи:
„Ми, доле потписани претседник и комесари „Победника Бастиле“ изјављујемо и потврђујемо да је Пјер-Франсоа Палоса, рођен у Паризу 1755 го-

дине, признат као један од Победника Бастиле...“

Чим се пронела вест о декрету који нам пружа почести, наши непријатељи, због повређеног честољубља, почели су да тврде како гоним „Победника Бастиле“ може да добије само град Париз у целости.

Усудили су се да тврде да ми имамо мало заслуга што смо стигли први на Бастилу. Ето како се награђује врлина!
13 јул 1790. —

(Тога дана „велики револуционар“ и „Победник Бастиле“ упутио је адресу краљу Лују XVI у којој моли да владар својим потписом потврди његове заслуге што је Бастилу срушена под његовим стручним руководством, тако да се при рушењу није догодио ниједан несрећан случај. Краљ је наишао усусрет његовој молби).

Тридесети на списку

Годину дана касније, „патриот Палоса“ налази се на челу поворке која гони краља у Париз. У његовом фијакеру чува се увек по неколико каменова са Бастиле, алу не требало. Па ипак, децембра 1793 он се нашао у затвору. Човек који се понашао према изречи „Помоз' бог, чаршију, на све четири стране“ умало није положио главу под нож гиљотине, али су га пријатељи спасли.

Најзад, да завршимо цитатима из његове „Књиге здравог разума“.

„25 април 1833. — Времена су тешка, а људска срца тврда. Колико жалим за својим некадашњим богатством!... Ако буде потребно, просићу на улици, као Беллизе, са шеширом у руци...“

24 октобар. Декретом од 15 овог месеца, сви ми преживели освајачи Бастиле примаћемо пензију од свега 250 франака, која нам је срамно смањена. Остало је свега нас 93 у животу, а ја сам међу првима. Мој број на списку је 30.

17 јануар 1835. — Данас је умрла грађанка Палоса. Ни ја нећу дуго после ње.“

Три дана касније умро је и Пјер-Франсоа Палоса. Било му је осамдесет година.

Ловац у мутном

После рђавих жетви у 1788 и 1789, наступила је незапамћена nestaшица хране. Изгледало је да ће избити револуција, што је предузимача краљевских палата јако изненадило. Кад је покрет маса постао неизбежан и кад се стало говорити да ће народ напасти Бастилу, окретни Палоса са-

МУУРАХАЈСТЕН-МУНАЈЧИВЛЈЕЛИ-ЈАИИ ЈДХИСТИС

Ове неразумљиве речи нису узете из неког далекоисточног или егзотичног језика. То је назив великог финског предузећа за производњу и извоз мрављих јаја. Ово необично предузеће — највеће своје врсте на свету — сваке године извезе у иностранство 35.000 килограма мрављих јаја. У Европи је највећи купац Енглеска, а изван ње САД и јужноамеричке државе.

Чему служе мравља јаја? Она су за Енглезе најлепши слаткиш, али их нарочито радо једу зато што су веома богата витаминима. Чоколада филована мрављим јајима за Американце претставља омиљену посланицу.

Занимање скупљача мрављих јаја добро је познато у Финској. Узаним, дугим кашикама они захватају слузаву материју из мравњика, која потсећа на полутечни желатин. Затим се лишће брезовог дрвета превуче танким слојем те материје и остави крај мравњика. Мрави, који су одмах приметили пљачку, устреме се према својим јајима да би их очистили од земље, трунчица и друге прљавштине.

Кад су инсекти завршили свој посао неплаћених чистача, скупљачи узимају брезово лишће с мрављим јајима и пажљиво га слажу на нарочите носиће. Посао скупљања јаја је тиме завршен. Дobar скупљач може за један дан да скупи десет килограма јаја, која се у иностранству продају по 2.000 француских франака килограм.

Из дејинијсџба

Родина Хуга

нови сџриј

џочиње да излази у идућем броју

КРОЗ

Живот и школу

НАЈСКУПЉИ БИЛИМ

Свега неколико тепиха на свету може се упоредити са чувеним „Ардебил“ билимом који је израђен у Персији 1540 године, а сада се налази у музеју Викторија у Лондону. Његове димензије су 10,50x5,33 метара, а састоји се од 26 милиона 600.000 петљи. Садашња вредност овог јединственог тепиха цени се на пола милиона долара.

ВАТЕРПОЛО УТАКМИЦА

Прва ватерполо утакмица на европском континенту одржана је у Немачкој, 1894 године. Ватерполо је поникао у Енглеској. Приликом једног гостова-

ња немачких пливача у Лондону, Немцима се веома допала ова игра, па су при повратку у своју земљу образовали две ватерполо-екипе. Нова игра брзо је постала веома популарна. После овог успеха у Немачкој, ватерполо се раширно по осталим земљама у Европи.

Алије као извор горива

У тражењу све нових начина за добијање горива, научници сада врше опште с морским алгама. Иако је овај процес тек у стадијуму испитивања стручњаци са универзитета у Калифорнији сматрају да пружа добре изгледе. Наиме, приликом распањања алги настаје гас метан. Научници су већ успели да у лабораторији добију мале количине овог гаса приликом растања и распањања алги. Као све биљке, и алге помоћу фотосинтезе стварају своју енергију. Али, кад оне угину, нападају их разне бактерије. У току тог процеса распањања и ферментације алги и других органских материја, а услед недостатка кисеоника, ствара се гас метан. Овим стручњацима је пошло за руком да на вештачки начин створе сличне услове у својим лабораторијама, где су уместо сунча употребили флуоресцентне лампе.

ТЕРАЗИЈЕ НЕКАД...

Израђујући водовод за београдску варош, Турци су, како пише Милан Ђ. Милићевић, на одређеним размацима зидали куле на које су водоводним цевима изводили воду да би она добила већи пад за лажи ток. Једна кула била је на Теразијама, друга код ресторана „Загреб“, а трећа у близини Народне библиотеке. Од те три куле највећа је била на Теразијама. Она је стајала на пространој чистици, далеко од околних кућа, а била је виша од њих. Све те куле, каже даље Милићевић, Турци су звали: теразија за воду. По томе је цео крај ондашње нове београдске вароши по прилици од „Лондона“ до Народног позоришта, назван Теразије.

На слици су приказане старе Теразије пре зидања хотела „Москве“ и пре постављања шина за трамваје с коњском запрегом. Слика је, према једној старој фотографији, израдио Лука Младеновић, од ког ћемо повремено доносити слике старог Београда.

ИНВАЛИДНИ ПРЕ ТРИ БЕКА

Отштете за претрпљене повреде даване су војницима одавно, само су оне биле различите и нису биле уређене као данас. Према неким подацима, у Холандији је 17 марта 1665 године донет закон по коме су прописане следеће накнаде за претрпљене телесне повреде: за губитак оба ока 15.000 ливара, за једно око 350, за обе руке 1.500, за десну руку 450, за леву руку 350, за обе шаке 1200, за десну шаку 350, за леву шаку 300, за обе ноге 450, а за једну ногу 200 ливара.

СВАКИ ЛАВ НЕМА ГРИВУ...

И још нешто: да ли сте знали да има лавова мужјака без гриве и да сенегалски лав има кратку гриву, само на горњој страни врата?

ОВЦЕ СА ЖУТОМ ВУНОМ

Научници аустралијског Савета за научна и индустријска истраживања настоје да одгаје мерно-овце са жутиим вуном. У том циљу већ су преузели све потребне мере и надају се успеху. Они су изјавили да не знају шта ће доћи све док се овце не ојаке, а онда ће испитати вуно јагањаца и упоредити је с другим вунима.

Ripley's ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ!

ЧОВЕК КОМЕ ЈЕ ТАШТИНА СПАСЛА ЖИВОТ
АЛЕКСАНДАР КУРАКИН (1752 - 1818)
РУСКИ АМБАСАДОР У ФРАНЦУСКОЈ ИЗБЕГАО ЈЕ СМРТ КАДА ЈЕ НА ЈЕДНОМ ДИПЛОМАТСКОМ ВАЛУ ИЗБИО ПОЖАР ЈЕР МУ ЈЕ ОДЕЛО ОДОЛЕЛО ПЛАМЕНУ. БИЛО ЈЕ ИЗАТКАНО ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА, А ПОСТАВЉЕНО СЛИКАМА НЕГОВИХ 70 КЋЕРИ И СИНОВА КОЈЕ СУ БИЛЕ УОКВИРЕНЕ ДИЈАМАНТИМА

ПАЛАТА ПОДИГНУТА САМО ЗА ЈЕДАН КОНАК
ВИЛА САЛВАДОРИ У БЛИЗИНИ ТРЕНТА У ИТАЛИЈИ ГРАЂЕНА ЈЕ ГОДИНУ И ПО ДАНА, А ПОДИГНУТА ЈЕ САМО РАДИ ТОГА ДА БИ КАРЛО V ИМАО ЗА ЈЕДНУ НОћ ДОСТОЈНО КОНАЧИШТЕ (1523)

КАМЕНА КЊИГА
КРАЈ МАТРАЏА, У АУСТРИЈИ
2 ЦИНОВСКЕ ГРОМАДЕ
СПОЈЕНЕ КАМЕНОМ „ШАРКОМ“ КОЈЕ СЕ НА ЈАКОМ ВЕТРУ ОТВАРАЈУ И ЗАТВАРАЈУ КАО КОРИЦЕ КЊИГЕ

8 ПАРАДАЈЗ
ИЗРАСЛИ НА ЈЕДНОЈ ПЕТЕЉЦИ У ВАШТИ СЕЦИЛА ФРЕДА У ЕЛБЕРОНУ (САА)

КРИСТАЛНА БУРМУТИЦА
КОЈУ ЈЕ ЈЕДАН КИНЕСКИ УМЕТНИК УКРАСИО СЛИКАЊУБИ ПО НЕНОЈ УНУТРАШЊОЈ СТРАНИ.
УМЕТНИК ЈЕ МОРАО ДА СЛИКА НАОПАКО, ТАНКОМ КИЧИЦОМ КОЈУ ЈЕ ПРОВАДЧИО КРОЗ УЗКИ ГРАЊ

ОКРЕНИТЕ СТРАНУ И ВО ПОСТАЈЕ ЧОВЕК

ТУ-114

Прекормерно дуга. Њени крајеви би се у том случају окретали надзвучном брзином, што је веома опасно. Совјетски инжењери су решили проблем на тај начин што су сваки мотор снабдели са две елисе које се обрћу у супротним правцима.

Пре кратког времена совјетски инжењери су начинили највећи путнички авион на свету. Крила су му широка 58 метара, а добно је име „Русија“.

Према изјави његових конструктора, ускоро ће бити готов још један, већи авион који ће лако моћи да се претвори у аутоматску летелицу пре но што се загњурни у таму васионе летећи у правцу Месеца.

Путнички авион „Русија“ први пут је приказан на аеродрому Внуково код Москве. Док су у њега били уперени објективи многобројних домаћих и страних фоторепортера, његови мотори туђања су јачином од 48.000 коњских снага. Ово ремек-дело совјетске авиоиндустрије може да пређе пут од 20.000 километара без спуштања. Највећа брзина му је 1.000 километара на сат. Што се тиче оптерећења, оно зависи од раздаљине коју „Русија“ треба да пређе. Ако су два места удаљена 2.500 километара, она ће између њих превозити 220 путника. Ако је линија дужа, број путника ће изнети 170. Ако би се успоставила још дужа линија, на пример Москва—Владивосток, Москва—Њујорк, Москва—Пекинг, Москва—Токио или Москва—Сангун, број путника не би могао бити већи од 120. Наравно, све ове релације замишљене су без спуштања.

Оно што страни новинари без изузетка признају „Русија“ то је да упркос својој величини не делује незграпно. Напротив, облик јој је класичан а линије елегантне. Иако су крила у облику стреле, који се углавном виђа код млађих авиона, Ту-114 има елисе. Пред конструкторима се налазио важан проблем: како да сваки мотор развије јачину од 12.000 коњских снага. Ако би један мотор имао само једну елису, она би морала да бу-

де прекомерно дуга. Њени крајеви би се у том случају окретали надзвучном брзином, што је веома опасно. Совјетски инжењери су решили проблем на тај начин што су сваки мотор снабдели са две елисе које се обрћу у супротним правцима.

За време летења Ту-114 је показао да располаже прво-разредним аеродинамичким

сија* прелазити пут Москва—Њујорк, тј. раздаљину од 7.500 километара, за 10—12 часова што значи да ће летети просечном брзином од 850—900 километара на час. Да ли ће Ту-114 заиста моћи да стигне за то време показате пракса, јер је прелаз преко Атлантика знатно тежи од летења над

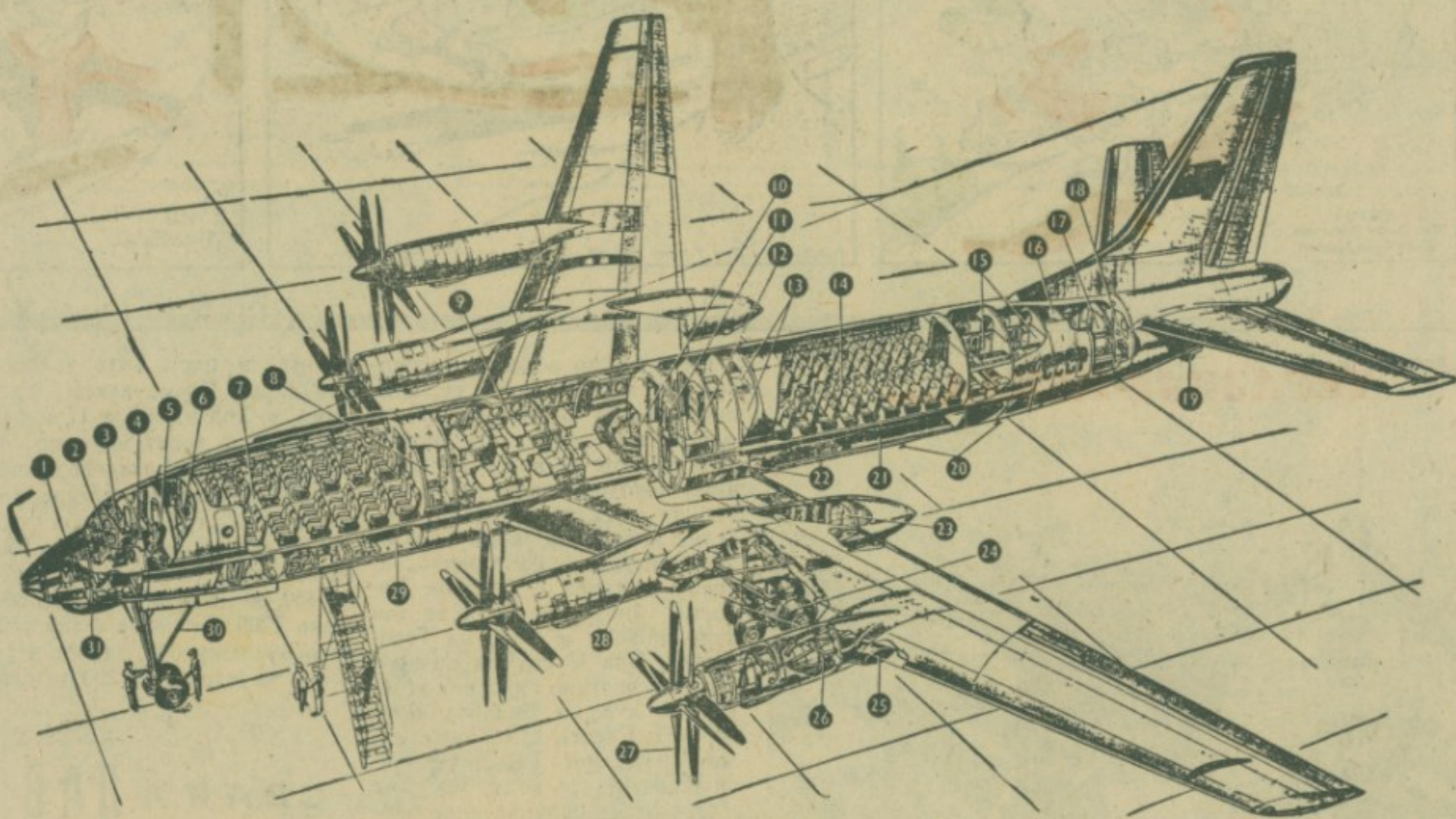
Труп великог совјетског авиона дуг је 45 метара и има два спрата. На првом се налазе просторије за путнике. Поред великог, главног ходника, ту је одељење са сто фотеља које су груписане по три. У ресторану има места за 48 путника. Између шест на-

мењених путницима и посади. Кухиња је уређена на најмодернији начин. У свим тоалетима налазе се електрични бријачи а у свакој просторији телефон. Зујање елисе не чује се у кабинама за путнике, а опасност од пожара отстранена је специјалним материјалом којим су обложени зидови авиона.

величину трошкова по километру летења. У сваком случају, нови авион изазвао је изненађење, а блиска будућност одговорито на сва питања која се постављају у вези с њим.

*

- 1) навигатор
- 2) први пилот
- 3) помоћни пилот
- 4) механичар
- 5) радио-станица
- 6) одмаралиште за посаду
- 7) кабина за 41 путника
- 8) тоалети
- 9) ресторан за 48 путника
- 10) степенице за кухињу
- 11) дизалица за јело
- 12) канцеларије
- 13) гардероба
- 14) кабина за 54 путника
- 15) одељење за 6 путника који седе и три постеље
- 16) кабина за 3 путника и гардероба
- 17) лавабо
- 18) тоалети
- 19) осовина са 2 точка која се склапа
- 20) антене за високомерне радиосонде
- 21) остава за пртљак
- 22) кухиње
- 23) спремиште за главне точкове
- 24) главни точкови који се повлаче у спремиште
- 25) отвор за излазак сагорелог горива
- 26) турбине НК-12 М
- 27) двострука елиса са различитим правцима окретања
- 28) кесон
- 29) предњи део оставе за пртљак
- 30) предњи точкови који се склапају
- 31) радарски уређаји.

ВАЗДУШНИ ЦИН

карактеристикама. Ознака његове финоће достиже број 18, док су знатно мањи авиони који се сматрају као специјално успели у производњи неких земаља добила досад највећу ознаку финоће 20.

Летелица је тешка 85.000 килограма. У научним круговима у Москви каже се да ће „Ру-

континентом, због врло јаких ваздушних струја. Поред тога, авион који лети из Европе за Америку бори се с много јачим ветровима но кад се из Америке враћа у Европу. Затим, ветрове на континенту задржава тло, док изнад Атлантика они бришу преко воде готово несмањеном брзином.

слоњача, које су такође груписане по три са сваке стране, налази се сто. Ту је једна кабина са 54 наслоњаче, четири одаје имају по шест наслоњача и по три постеље, док је једна кабина за свега три путника. Поред одељења за пртљак, у авиону се налази више споредних просторија на-

Од оног дана кад је Ту-114 први пут изишао пред јавност, очи авиоинженерских стручњака целог света упрте су у овај совјетски авион о чијој се конструкцији готово још ништа не зна. Велике међународне компаније за ваздушни саобраћај заинтересоване су да сазнају цену коштања и

Пре 70.000.000 година...

Посматрајући ову слику, многи ће се запитати какве су те животиње, да ли се боре или се играју и кад су живе.

Завиримо у књиге, да видимо шта је о њима тамо написано. Уосталом, поразговарајмо мало о томе.

— То су немани прастарог света... — пише на једном месту.

— А како се оне зову?
— Овде пише: „На слици су представљена два трипосоура који се међусобно боре“.

— Колики су били?
— „Ове животиње биле су мање од тираносауруса, али су по свему, углавном, биле њему сличне...“

Да бисмо боље схватили какви су били трипосоури, погледајмо шта је написао о тираносауру.

„Тираносаур, у науци познат под именом тираносаурус рекс (тиранин гуштер-краљ), био је најстрашнија грабљива звер која је икад постојала на Земљи: и по величини, и по снази и по наоружању. Он је бис-

с врховима телеграфских стубова. Кажу да је био дуг де сетак метара. Тело му је било пепељасте боје, ишарано зеленкастим пегима. Из главе дуге око 1 метар и 80 сантими метара, блистала су, пуна сви репости, два зелена стакласта ока. У страшним чељустима налазили су се зubi оштри као мачеви, а дуги 10—15 сантими метара. Кад би се испунили

пала задњих ногу била су дуга око 75 сантими метара, а кораци близу четири метра. Лако је гутао и велике гуштере. Уосталом, ево једне сцене, како ју је представио научник, у којој је дочаран страшни напад тираносаура на његовог савременика трицератоса.
— Била је тиха ноћ, пун месечине... пре 70 милиона

година. Тамо где се сада дижу врхови Стеновитих Планина у Америци пружала се широка равнина под водом — плитко средоземно море. Ваздух је био топао, а тежак задах дизао се с мочварних ливада. Спокојно су стајале палме и вечне зелено црногорично дрвеће. Ниско спустивши своју тророгу главу, по шуми је лутас трицератос. Био је сличар огромном биволу. Чупао је траву и откидао лишће с грана...

Одједном се у влажној трави, брзо као муња, појави тираносаур, сличар тамном облаци који се помаља иза брда. Кретао се на стражњим ногама. Један гигантски скок и његови страшни зubi зарили су се у потиљак трицератоса. Убрзо су оштре канџе почеле да раздиру утробу жртве. Али, крајњим напором снаге, трицератос је успео да се отргне и да своје шиљате рогове забоду у тело нападача. Но, то му је био последњи покрет. Његовим огромним телом прошао је дрхтањ, срушио се и издахнуо. Али, ни тираносаур није дуго живео. Раздерење утробе клониво је преко мртвог непријатеља...

Њихове костуре, укрштене, нашли су научници у држави Вајоминг.

— А колики је био трицератос?

— Трицератос је био дуг око осам метара, а сама глава око два метра. На њој су се налазила три рога која су му служила за одбрану, а на потиљку је био коштани оковратник. Зubi су били смештени при дну чељусту, која се спреда продужавала у кљун. Два рога била су дуга до један метар; шиљаста на врху и дебела у основи. Трећи рог налазио се на врху њушке. Предње ноге биле су краће од задњих. Кретао се на све четири ноге. Дуги реп вукао се по земљи... Хранио се биљем.

И у бури

На слици се види пеликан у лету, док се испод њега ваљају силни таласи у Мексичком Заливу. Та бура не смета пеликану. Он је изврстан пливач, а ноге су му веома подесне за пливање. Ваздух под кожом смета му да се загнури у воду, али му та чудна особина помаже да лети. Јер да нема ваздуха под кожом не би уопште могао да се дигне у ваздух, пошто је велика и тешка птица. Пеликан је дуг 140 до 180 сантими метара. Он је најдужа птица од свих пловуша.

ужас мезозојских шума...
— Страшници од лава, тигри или пантера?
— Неупоредиво... Научници кажу да би тигар према њему изгледао као мачкица. Претпоставимо да на улици сретнемо тираносаура, и то у стању пред борбу, ослоњена на циновски реп, онда бисмо видели да му глава стоји у равни

испали би, па би нарасли нови. Иако му је глава имала циновске размере, мозак му је био мали; тежак свега око пола килограма. Кретао се на две задње ноге, а подупирао репом. Предње ноге биле су кратке и закржљале, а служиле су за придржавање жртве. На ногама је имао оштре канџе. Сто-

Крокет

Крокет, стара игра веома популарна у Енглеској, позната је још од 1875 године, кад су донета прва правила. Крокет се игра помоћу чекиња, кугле и врата. Циљ игре је да се кугла из једне одређене полазне тачке, по могућности са што мање удараца чекињем, дотера до врата. Игра веома дуго траје и често даје прилике да се јави неспоразум међу играчима.

тиметара. За игру је потребно осам кугли од дрвета, које су обележене разним бојама.

Крокет је игра екипа, од којих свака има по осам играча. Сваки играч добија куглу друге боје. Почиње се с плавом куглом. Играч тера своју куглу кроз прва врата. Ако се кугла

Крокет се игра на игралишту, које мора бити потпуно равно: дуго 40, а широко 30 метара. Врата има обично десет. Почетници играју са шест. Врата су од гвоздених шипака премазаних белом масном бојом. Широка су 15, а висока 30 сан-

тиметара. За игру је потребно осам кугли од дрвета, које су обележене разним бојама.

Кад играч у два удараца погрешно, онда долази на ред следећи играч противничке екипе. Побеђује она екипа чије кугле прођу кроз сва врата.

Не додекви Букинг

И СТВАРНО, У ЈОНОВОЈ ВЕШТОЈ РУЦИ ВЕЛИКИ МАЧ СЛОБОДЕ КАО ДА ЈЕ ДОБИО ЦАРОБНУ СНАГУ...

БЕЖЕ КАО ПРАВИ ШАКАЛИ... ШТО И ЈЕСУ!

ЕЛ КАЗИМЕ... НАПУСТИ БАГДАД ЗАУВЕК! АКО СЕ ИКАД ВРАТИШ... ВРАТИЋУ СЕ И ЈА! А ОНДА... ТЕШКО ТЕБИ!

НЕ, ДУШЕ... НЕМОЈ ДА МЕ ЗАМАЏИШАШ! УЧИНИЋУ КАО ШТО НАРЕЂУЈЕШ!

КАСНИЈЕ О, ДУШЕ... ЧИМЕ БИ МОЈ НАРОД МОГАО ДА ТИ ПОКАЖЕ СВОЈУ ЗАХВАЛНОСТ?

ДАЈТЕ МИ ЧАМАЦ... И УВЕК КУ ВАС СЕ СЕБАТИ!

УСКОРУ СВИ МИСЛЕ ДА ЈЕ ЗЛАТОКОСИ ЈУНАК ДУХ... АЛИ, ЈА ЗНАМ ДА ЈЕ ОН ЧОВЕК... ЧОВЕК КАКВОГ ЖЕНА САМО ЈЕДНОМ МОЖЕ ДА СРЕТНЕ У ЖИВОТУ!

ОСЛОБОДИО САМ ЈЕДНУ ЗЕМЉУ ТИРАНИНА... САД ТРЕБА ДА СЕ ВРАТИМ СВОМЕ ДОМУ ДА НАСТАВИМ БОРБУ ПРОТИВ ТОРВАЛДА!

КРАЈ

ЈАРОСЛАВ ХАШЕК

ПОШТЕНИ НАЛАЗАЧ

1

Карактеристика је људи да изгубљене туђе ствари нерадо враћају. Човек је према нађеној ствари просто боље није. Прирасте му за срце па не може да се одвоји од ње. А с друге стране одлика је људи да често понешто губе; иначе, она прва особина изгубила би важност.

Исто тако као данас, човек је губио своје ствари и у оно доба кад још није било новина и кад је живео у полуживотињском стању. Преисториски ловац губио је своју камену секиру и друге предмете, који су нађени тек после неколико хиљада година да би дошли у музеје и разне приватне збирке.

Развитак културе створио је потребу да се регулише правни однос између грађанина који је нешто нашао и грађанина који је нешто изгубио. И тако је настао закон о такозваном „утајивању нађених ствари“. Ипак, да се то ублажи, створена је касније одредба о награђивању часног налазача. Честитост се награђује са десет од сто нађене суме или вредности нађеног и часно предатог предмета.

Ја сам и сам пре рата доживео случај кад се чиновници — можда из незнања — нису држали прописа у погледу давања награде налазачу. Једне ноћи, шетајући се по Прагу, нашао сам новчић од 10 хелера. Пожурно сам одмах у управу полиције да тај новац дам дежурном инспектору. Захтевао сам да моје име изиђе у новинама и да ми се исплати награда од једног хелера.

Полицијски инспектор се продерао на мене, тобоже да ме већ познаје, и додао још само две речи: „Иза решетке!“ А ујутру су ме одвели неком господину на први спрат. Ту сам саслушан. Осуђен сам на казну од пет круна, а ако не платим тада на 48 часова затвора. Да бих од државе ипак нешто извукао, прихватио сам ову другу могућност, па су ме тако два дана хранили у соби број четири. Ипак сам се у себи клео да никад више нећу враћати ако опет нешто нађем. Нажалост,

ништа више нисам нашао — сем једно новорођенче остављено у ходнику неке куће, где сам навратио да вежем жерглу на ципели. Разуме се да сам оставио тај налаз.

II

Ана Буклова, послужитељка из Стрешовица, рано ујутру око пет часова ишла је према Краљевским Виноградима, где је послуживала у једној породици и где је баш требало да пере рубље. Кад је код манастира прелазила пругу, ногом је запела за неки предмет. Нехотијно је спустила поглед и са својственим оштроумљем схватила је да је то кожна торба. Отворила ју је и спазила разне хартије чију садржину није разумела. По природи добра и поштена, одмах се упутила у полицију да би налаз предала дежурном чиновнику. Кад је чиновник отворио торбу, пребледео је и дрхтавим гласом рекао Ана Букловој:

— Честитам вам. Нашли сте седам милиона осам стотина деведесет шест хиљада круна у чеку који се може наплатити код Чешке банке.

Ана Буклова, тупо и не разумевајући, гледала је полицијског чиновника и понављала за њим:

— Седам милиона осам стотина деведесет шест хиљада круна!

— Да, — рекао је озбиљно полицијски службеник — ту је 7.896.000 круна. Седите да начинимо записник.

— Милостиви господине, молим вас, пустите ме кући! — почела је да плаче Ана Буклова. — Нисам ништа крива! Морам да идем на Винограде да перем веш. Сама ми је нога запела...

— Али, драга госпођо, у питању је чиста формалност. Ствар ипак мора бити званично испитана. То ће бити саопштено и новинарима. Ваше ће име стајати у новинама. Дакле, како се зовете?

— Језус, Марија! Милостиви господине, каква срамота! — бризнула је Ана Буклова у плач. — Устала сам ујутру као поштена жена, а већ увече да будем у

новинама. Света богородице, ја то нећу преживети. Целог живота издирам као пас. Из Стрешовица идем на Винограде, одатле на Либен, свуда перем веш, из Либена идем на Хлубочеп да спремам. Муж ми све попије, деца ми иду исцепана, последњи капут сам...

— Али, драга госпођо, — умиривао ју је полицијски чиновник — моја је дужност да вас саслушам. Не плачите! Зар не увиђате да су у питању милиони?

— Господе боже! — наставида је Ана Буклова да кука. — Зар због милиона? Ништа ја нисам крива. Тако шта да ми се деси под старе дане! Срећна сам кад могу да зарадим да купим цигуру за своју децурлију. Све је сад скупље. Кад на Вино-

— уплашено је рекла несрећна жена.
— Где станујете?
— Стрешовице на друму.
— Кућни број?
— Шездесет седам.
— Рођени?
— Милостиви господине, моја покојна мати...

— Питам вас кад сте рођени?
— У седамдесет другој...
— Где?
— Код куће!
— Али где код куће? У Прагу или у унутрашњости?

— У унутрашњости!
— За име бога, а где у унутрашњости?
— У Збраславу код Прага.
— Округ? Среско место? Чиме се бавите? Ама, ви ћете да паднете!

Кад је дошла свести, саслушање је настављено и овако завршено:
— Захтевате ли десет процената? Јасно се изразите!

— Боже сачувај, милостиви господине, пустите ви мене само на слободу. Моја покојна мати ми је увек говорила: буди поштена!

— Потпишите!
— У име оца и сина, — стењала је Ана Буклова и крупним растегнутим словима потписала саслушање.

III

Неких четири часа довије дошао је у полицију млађи човек, који је по спољашњости давао изглед обријаног Американца.

— Нестала ми је — рекао је рђавим немачким језиком — моја кожна ташница. Очевиђно сам је изгубио ноћу на улици. — Означно је износ, као и број чека, па долао:

— Није ми стало толико до новца колико до важних забележака о јевтинијом куповању гушчијих црева.

Узет је на саслушање. Кад му је саопштено да се поштени налазач одрекао законских 10 одсто награде, Американац-краљ гушчијих црева рекао је само:

— Вел!
И отишао је, одбивши да прибележи адресу Ане Буклове.

Вечерњи листови донели су опширне извештаје о поштеној жени — налазачу која је одбила да прими толико богатство.

градима затражим круну за сапун, избаце ме на улицу и тада гледај где ћеш опет добити да переш рубље. Никад у животу нисам ништа добро имала, али краља нисам никада. Колико пута сам прала а да ми није плаћено!

— Златна госпођо, умирице се! У питању су ипак десет процената.

— Нећу да имам с процентима посла, милостиви господине! Пустите ме кући! — швилела је Ана Буклова. — Ово ја нећу преживети! У седам часова морам бити на Виноградима, иначе ће ми се прекувати веш.

Полицијски чиновник ју је бесно погледао. Лутито је шаком о сто и дрекнуо:

— Већ ми је доста! Како се зовете?
— Ана Буклова, милостиви господине,

РИБОЛОВ ПОМОЋУ МУЗИКЕ

Јаграј-јаграј зове се једна риба, дуга око 30 сантиметара, која живи у језерима Ма-

лајског Архипелага. Домороци је лове на необичан начин: свирањем на флауту домаме је на површину воде и без помике хватају мрежом. Риба се не употребљава за јело, већ се лови ради јаког отрова који се добија из једне жлезде у њеној глави.

Ручак за цео свет

Лов на туњеве претставља праву националну индустрију Јапана. Стога није никакво чудо што у овој земљи постоје пет високих школа на којима се предаје вештина лова. Сваке године Јапаници опреме око 1.700 рибарских бродова, који одлазе у сва светска мора, од Тихог до Индијског Океана и од норвешких до бразилјанских обала. Бродови се два месеца не враћају у своје луке. У току 1955 године они су донели 4.670.000 тона туњева, што би било довољно за исхрану две милијарде људи у току једног дана.

ранско Ернандес, кога је шпански краљ Филип II послао 1570 године да проучи при роду Новог света, вероватно је први бели човек који је запазио чудну животињу заједницу багрема званог воловски рог и мрава врсте Pseudomurgma. Он је о томе написао следеће:

„Хонцимаксали је дрво с лишћем које потсећа на лишће тамаринда, са жутим цвећем и махунама које се једу. Трње на стабли и на гранама овог дрвећа потсећа на воловске рогове. У трњу живе мрави црнкасте боје, чији убој је веома болан.“

Од Ернандесових времена до данас утврђено је да постоје многе врсте багремова с трњем које потсећа на рогове вола и да су ти багремови расути од североисточне Мексике па све до Колумбије у Јужној Америци. Они су негде ниско жбуње, док на другим местима достижу висину од осам метара. Лишће ових багремова потсећа на лишће мимозе, с којом су багремови,

ЧУДНА ЗАЈЕДНИЦА

усталом, у сродству. Трње је обично насељено мравима pseudomurgma, који углавном живе у топлијим крајевима америчког континента. Мрав прогризе отину трна и насели се у његовој унутрашњости, пошто претходно поједе сладуњаву сочну масу која се у њему налази. Тако три постаје пребивалиште мање групе мрава и њихових младунца. Он им пружа пуну заштиту од спољних непријатеља, а осим тога

стално их снабдева храном, јер се на месту где је три спојен са стаблом или граном и даље лучи сладак сок.

Багрем пружа и друге користи мравима. Његови плодови пуну су масних материја, белачевина и угљених хидрата. Мрави скупају те плодове — дуге свега неколико милиметара — и односе их у своје склониште у унутрашњости трна. Тако стварају себи резерве хране.

Али, и багрем има користи

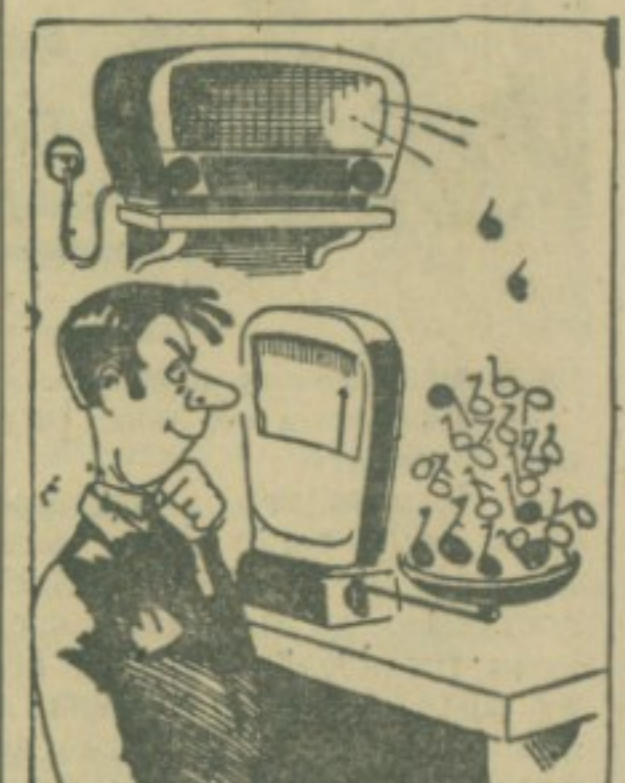
СПАС ОД СИГУРНЕ СМРТИ

Кад се у Јапани, 1933 године, један аутобус сурвао у провалију, његових седам путника спасло се сигурне смрти на досад невиђен начин. Пењући се планинским друмом на око 150 километара југозападно од Токија, аутобус се сурвао низ окомите стене и разбио у парампарчад у подножју, неколико стотина метара испод места с кога је склизнуо. Међутим, негде на пола пута, аутобус се за тренутак задржао на једном дрвету, што су путници искористили на начин који се може видети само на филму. Схвативши да им је то једина шанса, они су у дивном „стилу“ поискакали кроз отворене прозоре и ухватили се за гране дрвета само делић секунда пре но што се аутобус откачио и наставио да пада.

Невероватна спретност ових путника постаје јаснија кад се зна да су сви они били циркуски артисти и да су дуго година изводили вратоломне вежбе на трапезу. Захваљујући сталној вежби и изванредно изоштреном рефлексу, остали су у животу, задобивши незнатне огреботине. Овом приликом погинуо је само шофер аутобуса, који, нажалост, није био артист.

НОТЕ ПРЕМА ТЕЖИНИ

Чак -и радио-таласи имају тежину, мада је она незнатна. Према прорачуну извршеном

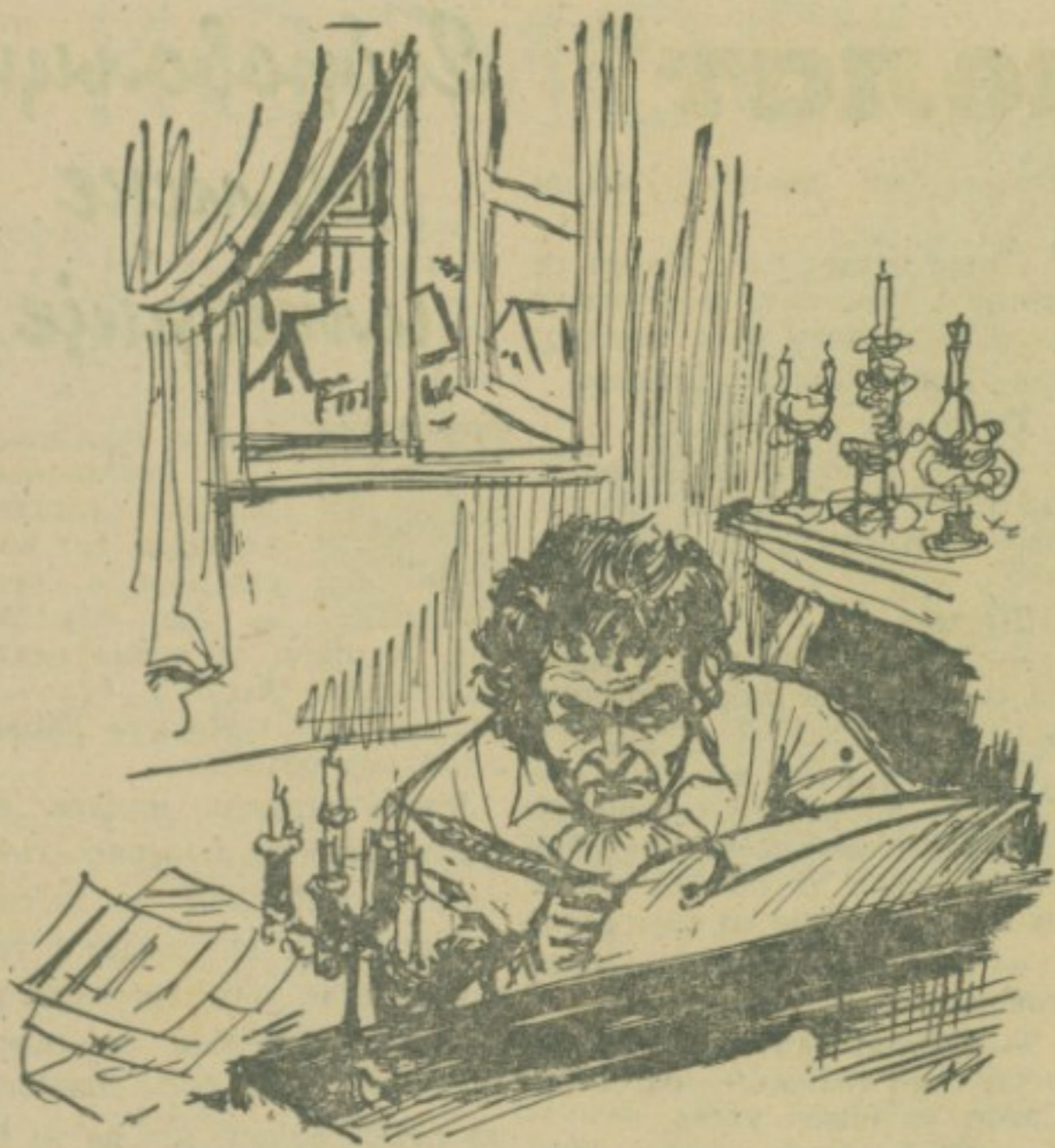

у техничком институту Јалског универзитета, једночасовна емисија једне радио-станице од 50 килвата тешка је осам милионитих делова грама.

Две »Аиде« на једној претстави

У Великој париској опери догодило се необичан случај: на претстави „Аиде“, певачици Жоржети Камар позлило је, тако да је једва отпевала партију на завршетку првог чина. Срећом, међу посетиоцима у огромној дворани налазила се случајно и млада певачица Сузан Сарока, која се, сазнавши шта се догодило, понудила да у даљим чиновима замени оболелу Аиду. Одмор је продужен само за четврт часа да би се нова Аида нашминкала као Египћанка и да би се оденула. На крају претставе публика је срдачним аплаузом поздравила пожртвовану и талентовану уметницу.

Лудвиг ван Бетовен, велики немачки композитор родио се 1770 године у Бону. Рано одлази у Беч, где се сав предаје учењу, а касније стварању. Најзначајније подручје Бетовеновог стваралаштва претставља његова инструментална музика, у првом реду симфоније (њих девет), гудачки квартети и клавирске сонате. Написао је свега једну оперу — „Фиделио“. Његова музика је одраз напредних тежњи онога времена које је широм Европе разбуктала Француска револуција. Умро је у Бечу, 1827 године.

Бетовен се враћао раду. Загњу радије јео од меса, нарочито ослије с кромпирима. Пио је једно будимско и лака аустријска вина. После обода седео је за клавир, радије удвојеном снагом. Стварао је много, али се јако исцрпљивао, тако да би око пет био принуђен да по други пут „узме ваздуха“. Сада је одлазио ван града, где би легао сред зеленила, чак и по киши, са очима упртим у небо. Кад би се увече вратио кући, волео је да импровизује у лудом заносу на клавир, виолини или виоли.

Готово никад није вечеровао: највише ако би појео тањир чорбе или оно што је остало од ручка. Потом, након последњих поправки онога што је компоновао у току дана, одлазио је у облежњу кафану да попије чашу пива и да, уз лулу, прочита новине. Улазио је на задња врата и заузимао место у једној одвојеној собици. У ретким приликама заплеђао је разговор с непознатим особама. Пошто би прочитао новине, журно је напуштао локал. Куповао је „Аугсбургер Алгемајне Цајтунг“, да би га читао код куће, само у време дебата у енглеском Парламенту, које су га много интересовале.

Вративши се у свој стан, настављао је да ради само у изузетним случајевима. Вече је обично посеђивао читању својих омиљених писаца: Гетеа, Шилера и Хомера. Најкасније у десет одлазио је на спавање.

Један Бетовенов

Било лето или зима, Бетовен је устајао у зору и одмах седео за сто да прибележи музичке теже које су му дошле у току ноћи или да понешто исправи на неком ранијем раду.

Затим је одлазио у умиваоницу. Умивати се, била је за њега једна од првих животних потреба. Обнаживши се до појаса, изручивао је пуне крчаге воде на руке и главу, урлајући од задовољства. После тога настављао је да ради, а мало затим поново се умивао, буквално поплавиши собу, што је доводило до огорчених протеста станара с доњег спрата због воде која је продирала кроз под. Неки биографи великог музичара сматрају да су ова сувише честа и непромишљена умивања можда била узрок његове болести ушну.

Бетовен је потом млео кафе у својој стакленој машини, пошто би претходно пребројао зрна, којих је морало бити тачно шездесет. У једном тренутку када би му рад досадио, одлучно је облачио свој тиркизноплави реденгот, чији су цепови били набрекли од разноврсних ствари, везивао би око врата дугу белу кравату, обувао ципеле не сетивши се увек да их завезе, стављао на главу свој ниски цилиндар и излазио на ваздух.

Улицом је грабио кратким и лаким корацима. С времена на време застао би замисљен, а онда је настављао пут још бржим ходом, говорећи сам са собом или гласно певајући. Често се заустављао да погледа излоге, нарочито излоге антиквара који су га просто опчињавали. Пајљиво је загледао сваки предмет кроз свој лорњет, а како је готово увек било по нешто што га је интересовало није се могао уздржати да то не купи.

ПРОНАЂЕНА СПОНА ИЗМЕЂУ НЕАНДЕРТАЛСКОГ И КРОМАЊОНСКОГ ЧОВЕКА

У једној пећини у области Шанидар, у Ираку, амерички научници Филип Смит, Џорџ Маранџијан и Ралф Солеки открили су добро очуван костур човека који је живео пре 50.000 година. Поред старости костулу, научнике су нарочито привукле извесне њихове особености. Познато је да су неандерталски човек, Питекантропус са Јаве и Спинантропус из Кине, најстарији познати пренегориски људи, имали једнолучну очну аркаду, што их је необично приближавало мајмуњима. Шанидарски човек има двослочно аркаду и претставља мање мајмуњолики облик човека. Многи научници верују да је овим нађена спона између неандерталског и кроманјонског човека. Шанидарски човек је већ знао за ватру, буџдован и нека камена оруђа, али није сигурно да се може уврстити у групу Хомо сапијенса.

радни дан

Одређеног времена за доручак није имао. Понекад, сав обузет стваралачким жаром, једноставно би заборавио на јело.

За столом би се, међутим, расположио. Обично је јео у кући, да би одмах потом могао да настави рад. С пријатељима је одлазио у гостионицу кад је хтео да допусти себи тренутак предаха.

Једно од његових омиљених јела биле су макароне са сиром пармезаном. Радо је јео и чорбе, у које је морало бити

КАКО СУ

Цртежи и бајке стари су колико и човечанство. Комични стрип први пут се појавио у Америци, кад је лист „Егзаминер“, који је излазио у Сан Франциску, 1892 године објавио причу Џемса Свинертона „Лигар и мечићи“. У то доба почела је да се развија филмска индустрија и било је сасвим природно да комични стрип пређе у „живе цртеже“. Међу првим животињама које

су се нашле у овој средини био је Мачак Срећко. Али главни творац цртаног филма био је и до данас остао Волт Дизни. Дизни је рођен у Чикагу 1901 године, као најмлађе од

петоро деце у породици. Његов отац ирско-канадског порекла и немачко-америчка мајка стално су се селкали из места у места, тако да Дизни није имао могућности да завр-

ПОСТАЛИ

ши неку вишу школу. Исцрпљен млад да би могао да учествује у Првом светском рату, прија-

вио се Црвеном крсту као шофер. После рата, пошто се већ одлучно да постане цртач, посећивао је Академију уметности у Чикагу. Радио је на више места, трудећи се да упозна публику са својим цртежима. Они су први пут запажени окс 1920.

Године 1923 Дизни одлази у Холивуд и оснива своје предузеће. Оно је почело с капиталом од 280 долара, од којих су 40 били његови, а остало је дао његов брат Ром.

Један од првих Дизнијевих јунака био је зец Освалд. Али њега му је присвојио издавач откупио га је, а кад је Дизнију

ЗА 12 ГОДИНА • Застанимо За тренутак...

Увожњи Аутопутом време брзо одмиче. Јурећи 120 километара на сат, човек и не стигне да запази мале и неучљиве камене стубове украј пута на којима се читају километри.

Време је новац — каже постојница. Тако често говоре и шофери, журећи понекад толико неопрезно да због тога и живот изгубе. Али, мало ко схвата да му под ногама у тој лудој журби заиста промиче баснословно богатство.

За пола минута вожње — 60 милиона динара

Застанимо само за тренутак. Колико стаје пола минута наше вожње модерним аутопутом?

Одговор стручњака је просто невероватан. Они кажу: аутомобил који се креће брзином од 120 километара на час пређе за пола минута један километар. А тај километар лепог, угодног, али шоферима и мононог асфалта и бетона стаје — 60 милиона динара. Отприлике колико и стамбена зграда у којој би се са свим комфором сместило 20 породица!

Знајући за ове издатке, а и за потребе земље у модерним путевима, наша оmlandина је желела да помогне заједници, да с њом подели трошкове и скрати дуг рок који захтева по правилу споро праћење савремених друмова.

Тако су два наша највећа града, Београд и Загреб, повезани аутострадом дугом 381 километар. За тај посао, на простору између два града нашло се, у периоду од три године, 320.000 младина и девојка.

Једна „узалудна“ пруга дуга 507 километара

Посао је био обиман и градитељима потпуно непознат, али је успешно савладан. А колико је он био велики показатељ само једним податком, који је иначе остао забележен једино у сећању његових градитеља и у статистикама. Бригаде са Аутопута биле су принуђене да се прихвате једног огромног „узалудног посла“ и да створе дело које ће касније нестати без трага. Оне су друк трасе подигле железничку пругу нормалног колосека дугу 507 километара. А кад су њоме превезле 17,5 милиона кубних метара земље и 600.000 железничких вагона разог другог материјала, тој привременој пруги морао је да дође крај. С напредовањем бетонских поља све даље ка Загребу, нестајало је колосека, рушили су се ниски пруге и све је добијало свој првобитни изглед, као да се у међувремену ту ништа није догађало.

ДВАПУТ ИЗБЕГАО СМРТ ОД АТОМСКЕ БОМБЕ

Један од ретких Јапанаца који су преживели бомбардовање атомском бомбом, Емон Кавагуши, држи још један необичан рекорд: пошто је 6 августа 1945 доживео бомбардовање Хиросиме, он је, неповређен, одјурно што је брже могао у — Нагасаки. Тамо је стигао таман на време за другу атомску бомбу, 9 августа изјутра, али је ипак остао жив.

другу животињу. Тада је дошао на идеју да узме миша. И тако се, у октобру 1928, појавио Мики Маус.

Мики, Траја, Шмиа...

— Сваки добар позоришни комад или слика мора да садржи неку поуку, да изражава некакав морал, — написао је једном Дизни. — Ово је истина која је важила и у време када су настале Езопове басне и у Шекспирово доба. Зато су се писци одувек трудили да позорница — а сада биоскопски платно — има у себи истине и моралне снаге.

Каког смисла има начинити једну слику ако се њоме ни-

шта не казује? Вештина се састоји у томе да се поука изрази без прилике, да се каже у виду забаве... На многе људе и данас утиче звук и значење речи као што су „бајка“, „легенда“ и „народно предање“. Ове приче су се једине и одржале до данас, јер су прожете мудрошћу векова. Када се добро припреме за филм оне могу, снажније но ништа не свету, да допринесу формира-

Шмиа...

њу мишљења, здравом расуђивању и трпљивости међу људима. На исти начин могу да делују и разне оригиналне приповетке са оваквим елементима.

Уметност прављења цртежа је тешка и захтева учешће таланата већег броја људи.

ПЛУТОН ЈЕ, ДОДУШЕ, НЕСТАО СВОЈИМ ПРИЈАТЕЉИМА ИЗ ВИДА... АЛИ ГА ЗАТО ПОСМАТРАЈУ ДРУГЕ ОЦИ!

ЈЕДАН ИЗИСТИНСКИ ПАК-КЕНГУР С НЕСКРИВИНИМ ДИВЉЕЊЕМ ПРАТИ ПЛУТОНОВЕ ЦИНОВСКЕ СКОКОВЕ!

И ТАКО... ТЕК ШТО СЕ ОСЛОБОДИС НАМЕТЛИВЕ ПТИЦЕ, ПЛУТОН ВЕ ДОБИО НОВО ДРУШТВО!

ПУФ! ПУФ!

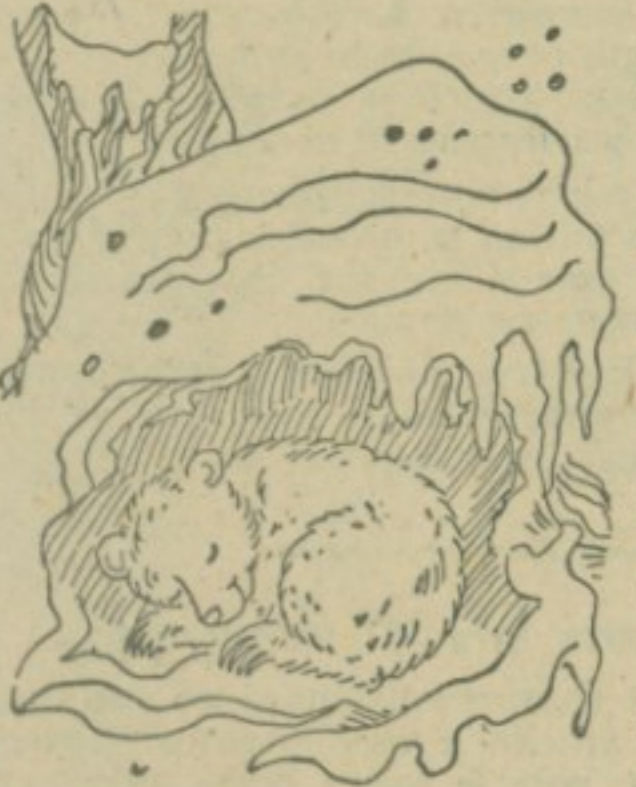
НАСТАВИТЕ СЕ

Крајико детинство

Џонатан Свифт — „целат“

Добровољци римске империје

Мало мече је све округло од дебљине. Од хладног зимског ветра изгледа да већ почиње да га хвата сан. Идући кроз шуму, оно пре врене понеки труо пањ, у нади да ће наћи још штогод за јело, али то не траје дуго, јер већ чује мумлање своје мајке и трчи за њом. Иде он тако с мајком кроз шуму док не пронађу погодан заклон скривен у жбуњу. Прво улази мајка, њушка околу да види је ли све

у реду, а затим се тешко спусти на земљу. За њом добуља мече и легне уз њено топло тело. Мало доцније, обоје су у дубоком сну.

Овакав сан трајаће три месеца, док око малог заклона владају снег и лед. Сада мече има већ годину дана. Родило се прошлог јануара у овој или некој другој пећини. Нема ни браће ни сестара, мада мечка обично доноси на свет двоје или троје младих. Тешко је око 25 килограма, ако ту урачунамо и дебео слој сала који га храни за време зимског сна. Кад се мече родило није било веће од веверице. За време последњих месеци његове прве зиме мајка га је грејала својим телом. Мече и не отвара очи првих шест недеља живота, али убрзо ојача и из радозналости почиње да излази из свог заклона.

Мечетово прво лето је испуњено узбуђењем. Све га интересује, свуда завирује. Мајка га добро храни и чува. Она га истовремено учи да се креће кроз шуму. Ако није довољно пажљиво, опомиње га на послушност ударцем шпане. Ипак, лето прође брзо и лепо.

Сад је опет дошла зима. Мече се тиска уз мајку, док напољу дува северач. Можда сања о новом лету свога детинства, кад ће опет да се игра у шуми под будним мајчиним погледом. Али ако о томе сања, идућег пролећа доживеће велико разочарање. Оно у очима своје мајке више неће бити дете. Одмах по буђењу из зимског сна, мајка ће га операти и оно ће убудуће морати само да се брине о себи. Мајка ће потражити себи друга, а и наше мече, које више није мече, можда ће учинити то исто.

„Андреа Дорија“ ојет на површини?

Олутина потонулог италијанског прекоокеанског брода „Андреа Дорија“ биће извађена с морског дна. То су објавила два америчка друштва специјализована за ову врсту посла, додајући да је постигнут споразум с паробродарским друштвом „Италија“ и да ће радови почети овог пролећа. Појединости споразума још нису познате, па се не зна ни то коме ће припасти олутина.

Ако операција вађења „Андреа Дорије“ буде крунисана успехом, то ће тући све рекорде ове врсте у досадашњој поморској историји, јер потонуо брод лежи на дубини од 70 метара. Он се налази око 72 километра од острва Нантукет, на месту где је потонуо 25 јула 1956 после судара са шведским бродом „Стокхолм“

Џонатан Свифт, писац познатог романа „Гуливерова путовања“, био је не само у својим књигама, већ и у животу, довитљив човек који је знао да се снађе у свакој ситуацији.

Свифт је волео да одлази у дуге шетње, које су га често одводиле далеко од куће. Једног дана, за време такве шетње изненадила га је чувена енглеска магла. Магла је била тако густа да је Свифт сматрао за праву срећу што је у једном малом насељу наишао на гостиницу, надајући се да ће у њој моћи да преноћи.

— Могу ли да добијем собу? — запитао је гостиничара.

— Жалим, све су заузете.

— Али, можда ћете моћи да ми дате бар једну постељу?

— Нажалост, не могу ни то.

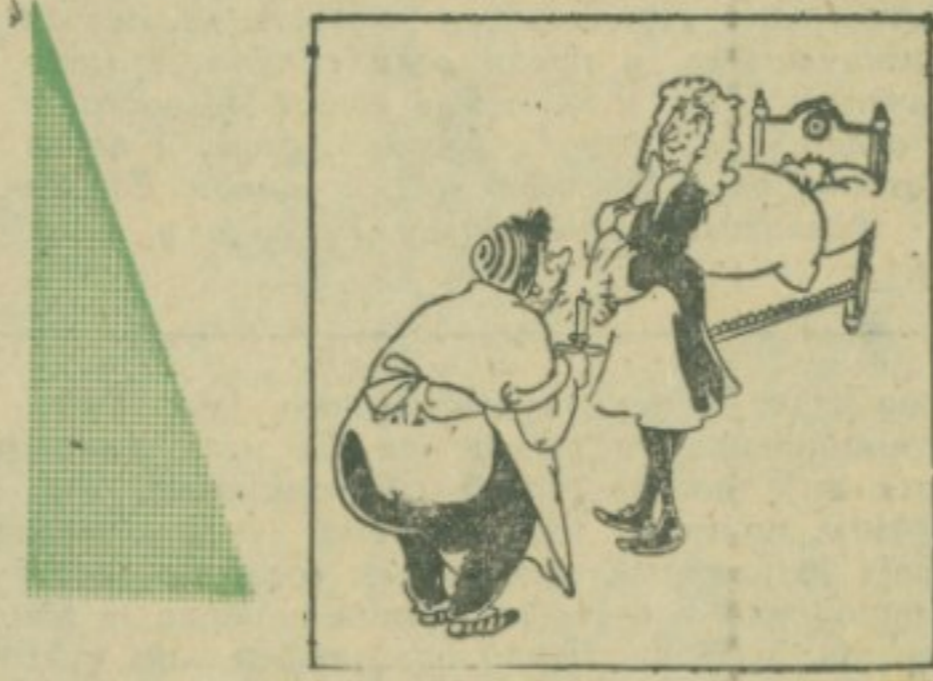
Све су постеље издате, и то чак двоструко.

— Како двоструко? — запрашћено је запитао Свифт.

— То значи да у једној постељи морају спавати по двојица. Пазарни је дан, господице, а тада је увек велика гужва.

— Зар немате чак ни једну једину постељу која није двоструко издата?

— Имам, — одговорио је гостиничар после краћег размислања. — Али, унапред вас опомињем да у тој постељи

лежи једна особа која је далеко позната по својој неотесаности и грубости.

— Не мари то ништа, — рече Свифт и насмеја се. — По-

Бечки полицајци — бабице

Префект бечке полиције Јозеф Холанбек унео је у правилник о условима за пријем у полицијску службу један нов члан, по коме сви кандидати који имају потребне моралне и физичке квалитетивне за чуваре јавног реда морају обавезно имати положен бабички испит и акушерску диплому.

Овај необичан пропис донет је зато што су бечке жене после завршетка рата навикле да у последњим тренуцима пред порођај зову полицију у помоћ, како би биле хитно пребачене у породилиште. Статистике показују да се последњих година све већи број деце рађа у присуству и уз асистенцију полицајца који се, стичајем околности, у критичном тренутку нађу сами с порођајем. Провиле године је на овај начин рођено близу 200 бечке деце. Да би помогао и полицајцима и породилицама, префект је донео одлуку о бабичким квалитетивама будућих полицајца, који ће морати да прођу кроз нарочите курсеве у бечким породилиштима.

кажете ми постељу, молим вас.

После четврт часа, Свифт се увуче у постељу крај човека који је хркао и рече уљудно: — Добро вече, господине.

Одговора није било.

— Па, како су данас ишли послови на пијаци? Добро, бар како сам доле у крчми чуо.

— Тутање.

— Камо среће да и ја могу да се похвалим да ми послови иду добро.

Никавог одговора.

— Од последњег суђења обесио сам само шест. Такво је стање данас да поштен човек не може да живи од свог рада.

— Шта сте учинили? — проговори човек први пут.

— Обесио сам шест. Нажалост, само толико, — одговори Свифт уз тежак уздах.

— Шта сте обесио?

— Шест злочинаца, разуме се. Злочинаца осуђених на смрт.

— Ко сте ви, забога?

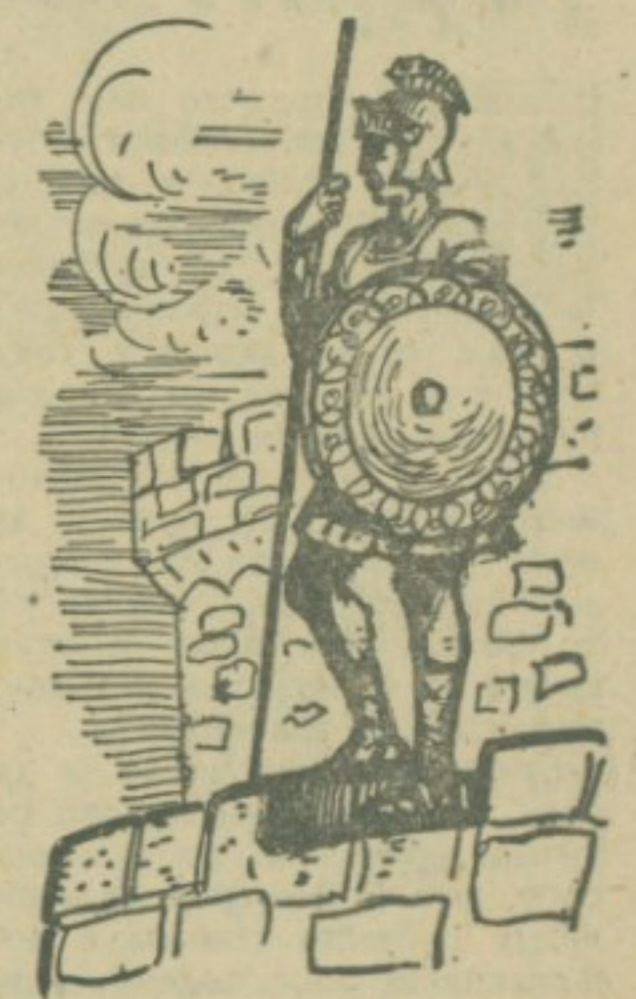
— Ја сам целат из Лондона, целат његовог величанства енглеског краља. Крећу сам за Тајбери да тамо обесим девет друмских разбојника.

С криком ужаса скочио је човек из постеље и побегао од свог „креветског колеге“. Побегао је у шталу и тамо провео ноћ.

Док је он у штали дрхтао, „целат“ је са осмехом на лицу блажено спавао.

Свуда у провинцијама некадашњег римског царства налазила се војска која је морала да одржава ред. У миру, за време владе императора Августа било је под његовом командом 250.000 људи под оружјем.

Језгро армије чинили су грађани римске империје. Нихово службовање у војсци протезало се на двадесет година. После тога добијали су пензију. Теоријски је сваки грађанин Рима био обавезан да служи војску, али на то се није тако строго гледало, јер је било довољно људи који

су добровољно постајали војници.

У провинцијама, нарочито у онихама које су на својим границама имале јаке и ратоборне народе, војници су морали да живе као у ратно доба. Они су живели у утврђеним, али не сталним логорима.

Већина логора је, међутим, постајала стално станиште. У близини њих настајала су и насеља, где су се често насељавали ислужени војници и тамо заснивали породице. Док је иначе за сваког римског грађанина било обавезно да ступи у брак, војницима је, напротив, било забрањено да се жене док су у служби.

У Риму је император имао на располагању, као своју личну заштиту, девет гарди-кохорти са око 1.000 људи. Изузев ове преторијанске гарде, у Риму су се налазиле још три градске кохорте, које су биле нешто слично војној полицији. Пошто је у Риму често долазило до пожара, било је образовано и седам ватрогасних кохорти. Даље, постојала је и царева дворска стража, у којој су се налазили многи припадници германских племена.

Свака жена — Марија Калас

Свака жена може певати као Марија Калас или Има Сумак, — тврди Алфред Волфсон, немачки професор певачица који сада живи у Лондону. Јудски глас је у прошлости „покривао“ од пет до седам октава, вели он. Али, с напредовањем цивилизације човек се све више стидео да испушта највише звуке и његов глас се дегенерирао. Волфсонов метод срачунао је на то да ученици изгубе свако устежање и базира се на пријичи да се мушки глас уопште не разликује од женског. Чени Понсон, најбоља Волфсонова ученица, недавно је певала за плоче све главније партије из Моцартове „Чаробне фруле“, и све подједнако добро.

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ
ФЕЛИКСА САЛТЕНА
АУТОРА „Бамдгија“

Поновно је куна покушала да пређе водену баријеру која штити ПЕРИ...

ТРЕЋИ ПУТ СЕ КУНА СПРЕМА НА БОГАТУ ГОЗБУ...

... ПЕРИ ЈУ ЈЕ ПРИМЕТИЛА!

АЛИ ЈЕ ОПЕТ ДОЖИВЕЛА НЕУСПЕХ...

... ПАЛА ЈЕ!

Поновно у свом топлој и сигурној гнезду, ПЕРИ СЕ ПИТА: ДА ЛИ ЋЕ СВЕТ ЗАВЕК ОСТАТИ ОВАКАВ?

А ПЕРИ ЈЕ ПОБЕГЛА...

И ПЕРИ ЈЕ ПОШЛА ЗА ЊЕГОВИМ ПРИМЕРОМ...

ЈЕЛЕН И ЗЕЦ СУ ЈЕДИНИ СТАНОВНИЦИ ШУМЕ КОЈИ ОВАКОДНЕЧНО ИЗЛАЗЕ У ШЕЋЊУ.

ПОРО СЕ ЖИВ НЕ ЧУЈЕ

... САМО ЈЕСТИ, СПАВАТИ И САЊАТИ.

НАСТАВИКЕ СЕ

АРХИТЕКТУРА у КОСМОСУ

Ракета се на узлету поставља вертикално. Она може да се састоји од три или више степени. Приликом лета, мотори сваког степена ступају у дејство један за другим, пошто је претходни степен ракете одбачен. На крају, огромном брзином одлеће последњи степен који достигне висину од више хиљада километара и стиже релативно тачно у одређени рејон.

Како се то постиже?

Да би последњи степен ракете могао стићи на жељено место, са отступањем од даје тачке не већим од десет километара, неопходно је избаци га у строго утврђеном правцу и са одређеном брзином. У том циљу, ракету треба управити по некаквом дугачком, постојаном и тачно усмереном „регулатору“ или по цеву дугој стотинама километара која би на неки начин била „обешена“ у космичком пространству где нема ваздуха који би ометао њено кретање.

Таква „цев“ ствара се на следећи начин. У почетку се

ракета креће право навише, под дејством реактивног мотора првог степена. Затим се тај степен ракете одбацује, а почиње да ради мотор другог степена. Под његовим дејством, ракету се креће даље, крећући постепено на ону страну на коју треба да се управља. Затим се одбацује и други степен ракете и почиње рад мотора трећег степена. Ракета долази на ону праволинијску деоницу где треба да достигне највећу брзину. Баш на тој деоници правац кретања и брзина ракете морају се контролисати с највећом тач-

ношћу. А то се ради овако: три или четири радио-станице шаљу у ступу за ракетом радио-таласе за одређивање правца. Ти таласи образују нешто слично уском каналу, по коме се ракета креће. При најмањем отступању у страну, ракета улази у зону где је интензитет радио-таласа већи него у централном каналу. Таласи дејствују на апарате за аутоматско управљање и ракета се враћа у централни канал. Поред тога, постоји још једна радио-станица која шаље за ракетом таласе друге дужине. Ови таласи долазе до

ракету, одакле их једна аутоматска радио-станица враћа натраг на отпремну станицу на Земљи. При овом враћању таласа, мења се њихова дужина. Та измеђа сразмерна је брзини ракете и њу „хвата“, тј. региструје, нарочити апарат. Кад се брзина ракете приближи одређеној граници, ти апарати шаљу на ракету радиосигнал који укључује њен мотор.

Као резултат свега тога, избацивање ракете остварује се с таквом тачношћу о којој не може чак ни да сања један артиљерца који пуца из обичних топова.

У космичком простору ствара се еластична конструкција — невидљиви и практично без тежине топ који превазилази све што се може начинити од најквалитетнијих метала и других материјала.

Тај такозвани етерски топ веома је важан при испуштању међуконтиненталне ракете због тога што даље кретање последњег степена ракете у космичком простору протиче изванредно тачно, једнако кретању небесних тела. Ту нема онаких поремећаја лета какве мора да претрпи обично артиљерско зрно у неједнородном ваздуху, где долази до колебања у густини, температури, брзини и правцу ветра.

Дакле, тачност космичког лета и тачност етерског топа узајамно се исправљају, дајући човеку могућност управљања гигантском енергијом кретања с невероватном тачношћу.

Даљи развој етерских конструкција довешће до тога да ће у будућности етерски топови прераси у етерске мостове или етерске космичке путеве. По њима ће се кретати космички бродови, држећи се свог правца с тачношћу на којој би могле да им позавиде железничке пруге, где су на спојницама шина и скретницама потреси неизбежни.

Може се претпоставити да ће још у нашем веку човек почети да „изграђује“ космич-

ки простор око Земље, а касније и дања пространства сунчаног система, етерским космострадама, мостовима, станицама, раскрсницама и многим другим објектима.

Материјали као што су камен, цемент, метали и пластичне масе били су и остаће основне немарске сировине на површини наше планете. Можда ће од сличног материјала човек издати своје грађевине и на другим планетама. Али, основни материјал за космичко немарство су етер, електромагнетска поља и таласи.

Пала нам је у део част да живимо у епоси кад човек постаје градитељ у вазнони и налазећи се још на Земљи, смело подиже етерску архитектуру у безграничном космосу.

Човечанство је већ предузело освајање вазноне. После интерконтиненталне ракете, чији је живот кратак, избачена су у вазнону два совјетска и један амерички вештачки Земљин сателит.

Принципијелна разлика између вештачког сателита и међуконтиненталне ракете састоји се у томе што се последњи степен ракете избације у космички простор уједно. Међутим, сателит мора у почетку да буде вертикално подигнут до своје пуне висине, а затим избачен готово у хоризонталном правцу. То је огромна разлика, из које проистичу и друге. Тако се, као што је већ речено, испуштање међуконтиненталне ракете може остварити посредством етерског топа, при чему зона дејства сваке радио-станице на Земљи остаје непокретна и неизмењена у току читавог времена пословања највеће брзине ракете. Ствар са сателитом састоји се у томе да се сателит потпуно друкчије. За његово избацивање потребан је етерски топ с хоризонталним каналом који би се налазио на висини од неколико стотина километара изнад Земље. Створити такав топ помоћу система радио-станица на Земљи потпуно је немогуће, а поставити у непомичан поло-

жај радио-станице на висини од неколико стотина километара могло би се постићи само помоћу реактивних авиона с вертикалном покретачком снагом, што је веома тешко и баснословно скупо.

Дакле, постизање максималне брзине ракете која носи сателит у хоризонталном правцу неће се остварити помоћу непокретног етерског топа. То ће се постићи помоћу покретног етерског моста, чија тачност не сме да уступа тачности најсавршенијих мерних инструмената, а чије размере премашују хиљаду километара.

На тај начин, говорећи о међуконтиненталним ракетама, о геокосмичком лету (тј. о лету од једне до друге тачке Земљине лопте кроз космички простор) и о даљим космичким летовима, ми смо говорили и о етерским мостовима и етерским топовима тим грађевинама сазданим од етера. Постојаће и пријемни лекови за космичке бродове, начињени од истог материјала. Све те конструкције узете заједно можемо назвати „архитектуром етера“.

Из свега овога видимо да је човек, продвинути у космос и савладавши вештину праћења прецизних конструкција од етера, почео да испуњава космички простор око Земље не само непокретном, такође и стационарном архитектуром електромагнетских сила, већ и етерским творевинама способним за брзо и сложено кретање.

СВЕТЛОСНИ СИГНАЛИ У РЕСТОРАНУ

Сопственик једног ресторана у западном Берлину увео је занимљиву новину. На сваком столу налази се укусно израђена фигурца са сликом келнера и малом батеријом. Кад гост хоће да жозове келнера, треба само да притисне дугме, на шта се светиљка упали и цела фигура засветли.

ЗАГРЕВАЊЕ без ОГРЕВА и ВАТРЕ

Човек се кроз своју дугу историју користио различитим начинима да би добио ватру и разним огревним средствима. Од примитивних огњишта дошло се постепено до савремених електричних пећи за топлење челика и других метала. Али, већ данас електричне пећи можемо да ставимо уз огњиште, пошто је пронађен нов извор грејања — електромагнетски таласи.

Електромагнетски таласи не производе топлоту хемиским путем, као што је то сагоревање горива на ваздуху, нити усивавањем металних жица кроз које протиче електрична струја, као што је то случај у електричним пећима, већ захваљујући енергији учестаног

производних процеса у индустрији. Тако се данас електромагнетски таласи успешно примењују за сушење грнчарије. Посуђе се прави од влажне глинене односно порцеланске масе. Оно се потом суши па се онда пече. Сушење је најважнија операција. Раније су се ови производи сушили на сунцу или у пећима кроз које је струјао топао ваздух. Такво сушење није могло да буде брзо, а пошто су се предмети сушили само по површини могло је догодити да се извију или испукнују. Квалитетне порцеланске вазе сушене су и по неколико месеци.

Електромагнетски таласи убрзавају овај процес. Влажни судови стављају се међу плоче огромног кондензатора које потсећају на полице. Тамо их загревају генератори високог напона, те се вода из њих брзо испарава. Смањење процента влаге очигује се у смањењу потрошње електричне енергије, тако да једног тренутка специјални уређаји аутоматски искључују пећ.

Овај систем примењује се и у индустрији сушења дрвета. Раније су се балвани сушили

у специјалним коморама по 100 до 500 часова. Но, и поред тога догађало се да многи оду у шкарт јер би изнутра испукли. Применом електричног поља високог напона, скраћено је време сушења на 3 до 8 часова и знатно је смањен шкарт. Велика предности има високонапонско загревање при сушењу дрвета намењеног производњи авионских делова, зупчаника, чамаца итд. Дрвени производи добијени сушењем помоћу електромагнетских таласа веома су тврди, отпорни и трајни. Они су и лаки, а по чврстини не заостају за металима.

У прехранбеној индустрији овакав систем загревања употребљава се за сушење макарона, чаја и дувана, као и за печење хлеба. У индустрији конзервања воћа и поврћа, помоћу електромагнетских таласа уништавају се бактерије. Чitava операција траје само неколико секунди тако да не долази до уништења витамина и промене ароме и укуса.

Топљење метала помоћу електромагнетских таласа сада се широко примењује у производњи висококвалитетних легура које не смеју да добу у додир с гасом и пламеном у пећима. Да би се добиле овакве легуре у магнетском пољу учесталост таласа мора да се креће између 500.000 и 5.000.000 трептаја у секунду.

СОВЈЕТСКА ОТКРИЋА НА АНТАРКТИКУ

електричног и магнетског поља које делује на предмете.

Разна тела се не понашају једнако према овим пољима. Узмимо, на пример, метале. Они у себи садрже много слободних, независних електрона. Метални предмет који се унесе у јако променљиво магнетско поље брзо се загреје, јер се енергија спољашњег магнетског поља преноси на слободне електроне; јављају се јака струјања електрона на површини предмета.

Изолатор ће под овим условима остати хладан, јер он нема слободних електрона. Овде се примењује јако наизменично електрично поље. Ако се предмет стави између плоча таквог кондензатора, поље ће „раздрмати“ атоме у њему, њихово кретање ће се знатно убрзати, што уствари и јесте узрок топлоте. Овде је загревање равномерно, у читавом изолатору, а не само у површинском слоју.

Захваљујући овом открићу, омогућено је побољшање мно-

Совјетска експедиција која сада борави на Антарктику открила је угљенисане шуме, делове окамењеног лишћа и фосилне остатке за које се сматра да су кости животиња. Све је то старо 200—250 милиона година, — истиче се у вестима ТАСС-а о овом открићу.

Чланови експедиције такође су утврдили да обалски појас рта Хорн Блеф, на источној страни антарктичког континента, садржи око 30 од сто граница, као и већу количину калајевог минерала каситерита.

Истраживачи, који се налазе на броду „Об“, испитали су знатан део обале Ноксове Земље, све до Земље Борфа V, приближавајући се досад непознатим пределима.

Укупна запремина антарктичког леда изнела би 30 милиона кубних километара, док се досад ценила на 19 милиона.

АЛКОХОЛИЗАМ МОЖЕ БИТИ НАСЛЕДАН?

Једна група лекара из Тексаса проучавала је већи број особа које су редовно узимале алкохол, као и оне које су га пиле само повремено. Упоредивши број белих крвних зрнаца, затим количину натријума, поташе, калцијума и колонијума у крви, а такође и хемиски састав мокраће, увидели су да између људи који пију редовно и повремено постоји видна разлика. Иако овакав опит можда није потпуно довољан за доношење закључка, има основа за претпоставку да у овоме и наслеђе игра извесну улогу. Зато ови лекари сматрају да се прегледом већ у млађим годинама може приближно одредити ко ће бити наклонен алкохолу.

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

МАДА СЕ НИЈЕ ОЗЛЕДИО...

... КОИЈАШ СЕ ОДРЕКАО КАРИБЕРЕ У АЗИЈАЦИЈИ И О ПРВОМ ПИЛОТУ У ИСТОРИЈИ НИКАД СЕ ВИШЕ НИЈЕ ЧУЛО!

ТАЈ ЛЕТ ДОНЕО ЈЕ СЕР ЏОРѢУ ТИТУЛУ ОЦА АЕРОНАУТИКЕ. БРИТАНСКА ЗЛАТНА МЕДАЈА ЗА УСПЕХЕ У ВАЗДУХОПЛОВСТВУ ОВЕКОВЕЧУЕ ЊЕГОВО ПИОНИРСКО ДЕЛО.

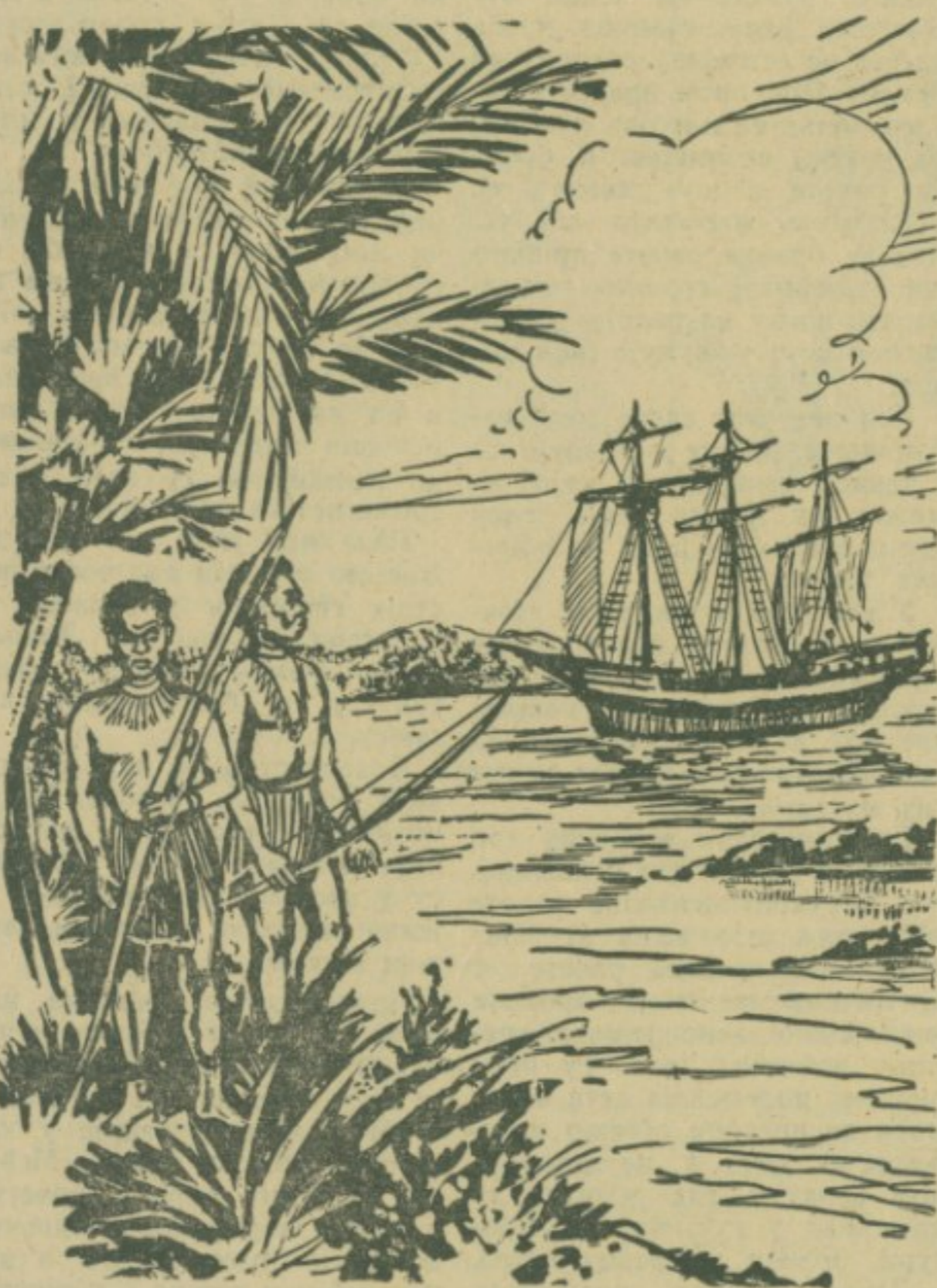
ГОДИНЕ 1884, ПТИЦА ЈЕ ОТКРИЛА ЈОШ ЈЕДНУ ВАЖНУ ТАЈНУ ИСТРАЖИВАЧКОМ ЧОВЕКОВИ УМУ.

ЏОНА Ц. МОНТГОМЕРИДА, ПРОФЕСОРА ИЗ КАЛИФОРНИЈЕ, ЧЕСТО НАЗИВАЈУ „ЗАБОРАВЉЕНИМ ПИОНИРОМ АЗИЈАЦИЈЕ“ ЗБОГ ТОГА ШТО НИКАД НИЈЕ ДОБИО ПУНО ПРИЗНАЊЕ ЗА СВОЈЕ ЗНАЧАЈНО ОТКРИЋЕ.

ГЛЕ! КАД ЈЕ ДАН ВЕТРОВИТ ГАЛЕБ МОЖЕ ДА ЛЕБИ, НЕ ПРАВЕКИ НИ КАКВЕ ПОКРЕТЕ... АЛИ КАД НЕМА ВЕТРА МОРА ДА МАШЕ КРИЛИМА ДА БИ СЕ ОДРЖАО У ВАЗДУХУ. ЗАШТО?

НАСТАВИЋЕ СЕ

Необичну причу причала је калифу те ноћи Шехерезада... „Знај, о брате, и саслушај оно што ћу ти испричати. Једнога дана пловили смо посред хучног мора, где су се тукли таласи. И ветар нас је савладао, стерас нас с нашег пута посред мора и судбина нас је бацила на Обалу Косматих. А тамо живе људи слични мајмуњима, на њима је коса као црна вуна, њихов изглед улна страх и нико не разуме њихове речи и ништа они не знају. Клоне се људи, а очи у њих су жуте а лица црна; мали су растом и раст сваког од њих је четири педља!“

Најнижи људи на свету
Тако је причала Шехерезада о полупегларним становницима Андаманских Острва. Уствари, у физичком изгледу Андаманаца нема ничег застрашујућег. То су људи које црне као кинески лак и

Шехерезада

кудраве косе. Истина, веома су ниски и спадају међу растом најниже људе на свету. Многа столећа претстављала су Андаманска Острва и острвски становници загонетку за морепловце. Тек крајем 19 века појавили су се први тачни описи Андамана и Андаманаца.

Као узан ланац протежу се, са севера на југ, Андаманска Острва у Индијском Океану. Одевена у зелени плашт густих тропских шума, острва су са западне стране опточена коралним стенама, а са истока исецкана дубоким затоњима.

Није било нимало лако доспети на Андамане. Јаке морске струје и подводно корално гребенче пречили су пут морепловцима. А ако би брод ни успео да уплови у неки од затоња, обично га више никад не би напустио, јер су морске струје доносиле оборена стабла вековима старог дрвећа која су, као санте леда, оживала бродовље.

Изненађења су чекала морепловце и на обали. Тамо су се, према причама, налазили чудотворни извори који су могли сваки метал да претворе у злато. Основа за овакво веровање била је прича неких морепловаца који су пристали на једно од острва. Најмање, њихов брод је посетио неки Андаманац који је, одлазећи, просуо мало воде на лангер и тај део лангера заблестало је као злато.

Средњовековне приче о чудесним изворима нису лишне сваког основа: на Андаманским Острвима била је касније откривена жива.

Потмули удари... То Андаманици полазе у лов

Пођимо да заједно посетимо овај забачени кутић наше планете.

...Потмули удари по „музичкој дасци“ разлику се острвом. То Андаманици полазе у лов. Тела су им намазана иловачом која их штити од убода тропских инсеката. Читаво њихово „наоружање“ састоји се од лука дугог два метра, дугачких стрела које својим врховима од рибљих костију или зуба-очњака дивљих свиња потсећају на харпуне и малог ножа вешто начињеног од љуштурса шкољки.

Између коралног стења пробијају се чамци од издубљених стабала дрвета. После неколико минута чамци су већ на отвореном мору. Лов је почео! Приметивши цинковску корњачу, Андаманици је окружују: њихови харпунски поле-

слике* с митолошким мотивима.
У ритуал празника лова обавезно улази и украшавање лица и тела разнобојном глином. На врхунцу свечаности приноси се жртва морском духу, који се по веровању Андаманаца јавља у облику југоисточног монсуна, ветра који им доноси освежење и кишу.
Андаманици који живе у шумама лове дивље свиње. Убити дивљу свињу такође није лако; све зависи од тачности при нишањењу. Ови Андаманици приносе жртве шумском духу.

Двојка из рачуна

Ватра! Андаманици веома поштују тај дивни дар природе. Дању и ноћу, за време највећих жега као и тропских пљускова, андаманске жене, као некад римске весталке, чувају ватру. Онога ко не сачува огањ саплеменици тешко кажњавају. Ако кривцу и поклоне живот, то је само ради тога да би племену вратио ватру. А то је веома тешко. Ватра се може или украсти од суседа, који живе на другом острву и где је такође добро чувају, или се месецима мора чекати на каква случајан шумски пожар. Јер, Андаманици не знају ниједан други начин на који се долази до ватре.

Странци који дођу на Андаманска Острва обично се највише чуде томе што се овде све ствари — украси и оруђје, чамци и ловина — чу-

вају у паровима. Ово чудно распоређивање ствари долази отуда што Андаманици не умеју да броје и рачунају до три. Не можете ни замислити колико је физичког труда потребно за андаманску „аритметику“. Да би, на пример, избројали осам или више корњача, њихова тела, тешка по 160 до 190 килограма, Андаманици прелаче с једног места на друго и слажу два по два. Јер, у њиховом језику постоје свега две речи за бројање: један и два.

Гвожђе, ако им случајно дође у руке, Андаманици сматрају да је камен и обрађују га искључиво хладним начином. Једном речју, њихова материјална култура налази се на нивоу културе племена из IV до III миленијума пре наше ере.

Андаманици живе у малим групама. О броју домородаца Андаманских Острва нема тачних података. У сваком случају, на свим острвима (а има их преко две стотине) једва да има више од сто људи.

У посету људима

Ови пингвини још се нису научили да се боје људи и њихових машина. Дошли су у посету совјетској антарктичкој бази Мирниј и, окупљени око двомоторног авиона, радознато посматрају непознату ствар.

А СТВАРНО ЈЕ ДРУКЧИЈЕ

Доживљају ТОМАХАВКА И МАЛОГ ДЕНИЈА

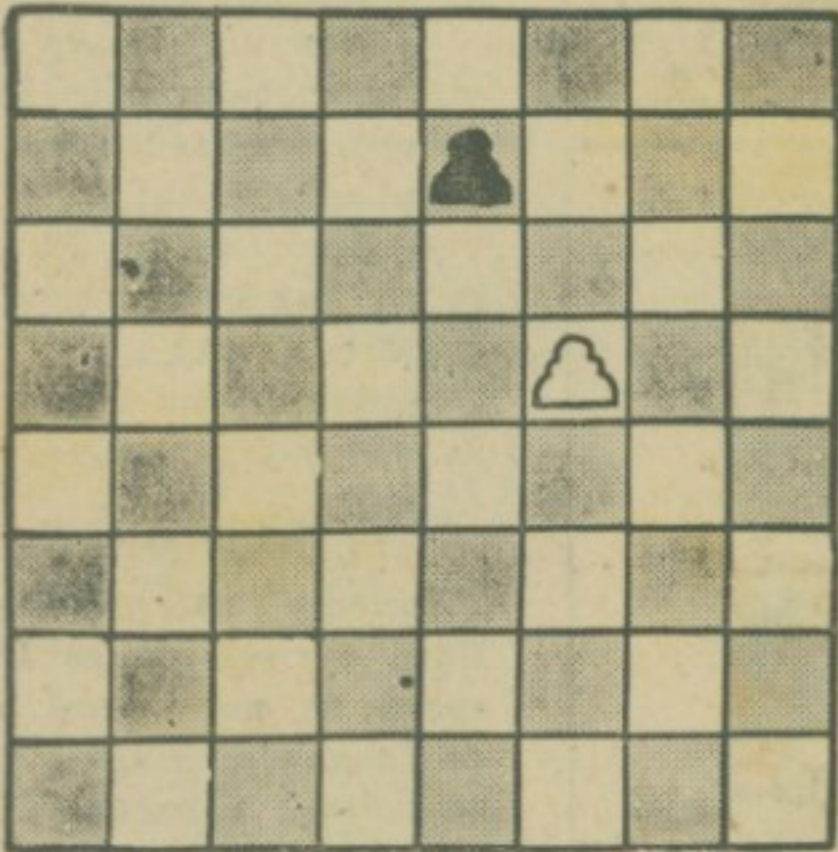

Учимо шах

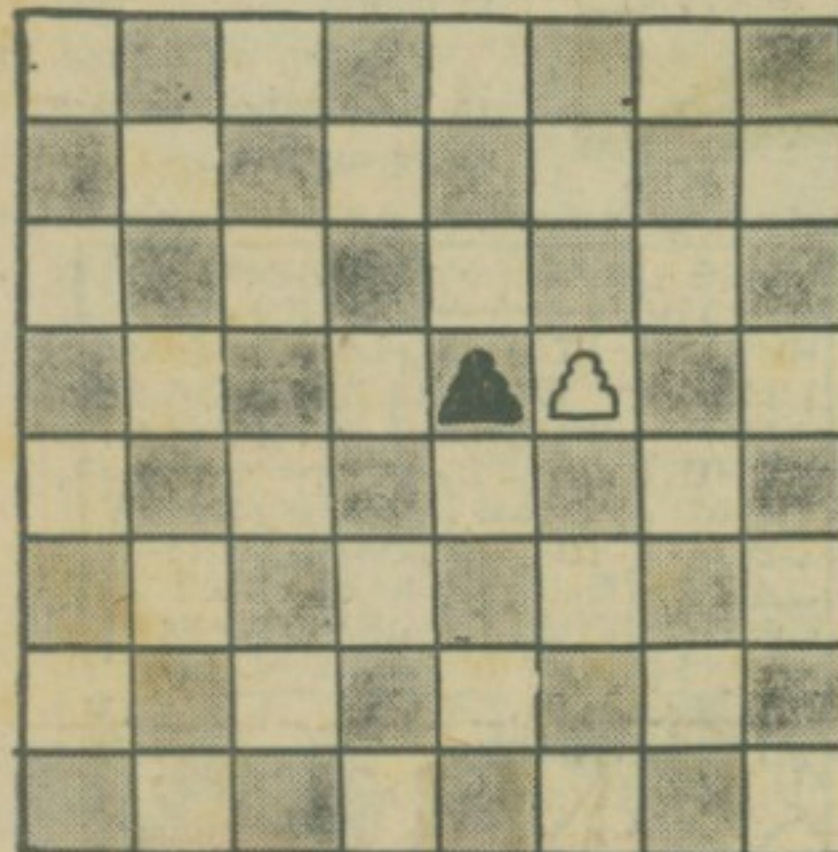
IV

Још нешто о пешацима. Учећи шах, ми ћемо научити и неколико израза који се употребљавају у овој игри. Такав је израз „ан пасан“, узимање пешака „ан пасан“. (Француски „пасе“ значи проћи, пролазити, мимоћи, а „ан пасан“ значи у пролазу, пролазећи).

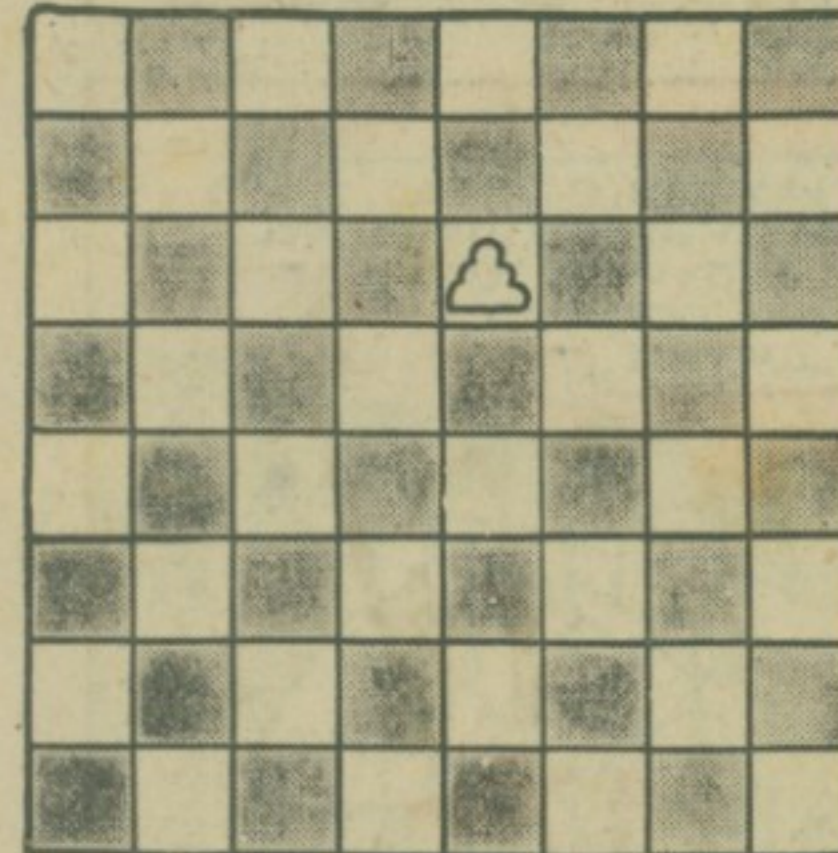
На овом дијаграму

ви видите једног црног и једног белог пешака. Црни пешак, разуме се, иде надолу, према дну табле, а бели нагоре. Црни, као што видите, још се није помакао са свог почетног положаја, а бели је прешао половицу плоче. Претпоставимо сада да је црни на потезу, да играч који има црне фигуре треба да помакне овог свог пешака. Из онога што смо прошли пут научили о пешацима ви знате да овај црни пешак може да се помери или за једно или за два поља напред. Ако се помери за два поља, он ће стати уз белог пешака и дијаграм ће овако изгледати:

Сада је бели на потезу. Шта он може да уради? Да продужи право напред, разуме се само за једно поље, или да скрене лево и нађе се на белом пољу које је црни пешак прескочио, а црног пешака да узме, да га уклони са табле. И дијаграм ће добити овакав изглед:

То се зове узимање пешака „ан пасан“, у пролазу. Запамтите: узети „ан пасан“ можете само одмах, чим противнички пешак прескочи поље које стоји на удару вашег пешака, а не накнадно.

Ово сте свакако разумели. И тиме научили све што треба да се зна о пешацима.

ЗАНИМЉИВО И ПРАКТИЧНО

У основној школи у граду Сидер Гроу, у САД, ученици изводе рачунске радње на малим електричним рачунским машинама. Кад наставник постави задатак, ученици га решавају оловком на хартији, а затим добијени резултат контролишу на рачунској машини. На тај начин они сами исправљају учињене грешке, а, сем тога, вежбају се да употребљавају електричне рачунске машине.

АВИОН У ОБЛИКУ ШЕШИРА

Неки Цим Вест из америчког града Атланта направно је летилицу која по свом облику потсећа на огроман шешир сомбре-ро. Труп авиона начињен је од пластичне материје, која се испуни гелијумом. Летилица се прво вертикално уздиже, а затим, снагом мотора, полази у хоризонталном правцу, развијајући брзину до 80 километара на час

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„ОСВЕТА“ ВОДЕНЕ БУВЕ

Међу многим занимањима постоји једно које је колико необично толико и рентабилно. То је лов на водене буже.

Водена бува (Daphnia pulex) живи у слаткој води, обично по барама, и доста се лако хвата. Сасушена и измрљана, она претставља одличну храну за златне рибнице. Имајући у виду огроман број златних рибница које се гаје у Француској, јасно је да се лов на водене буже исплати.

Па ипак, ово најновије занимање дошло је недавно у кризу. Наиме, један лекар из Марсеља имао је осам болесника од астме којима никакав лек није могао да помогне. Изне-нађен овим, лекар је приступио детаљном испитивању начина живота болесника. Тада је утврдио да су сви гајили златне рибнице и хранили их прахом од водене буже. На његов савет, они су уклонили рибнице и дати да се дезинфицирају просторије у којима су се налазиле. После извесног времена, свих осам болесника потпуно је оздравило.

ОПАСНОСТ ЗА РОНИОЦЕ

Кад гњурац нагло изиђе на површину, долази код њега до извесних поремећаја, познатих под именом кесонска болест. То долази отуда што се азот, тај главни састојак ваздуха, раствара у крви уколико више уколико је притисак већи и уколико је задржавање под водом дужи. Кад гњурац изиђе на површину, смањен се притисак и азот се ослобађа из крви. При наглој промени, ово ослобођење бива у межурицима, тако да се у крви јављају межурици азота. Они долазе у разне делове ткива, где проузрокују болове, а могућна је и парализа. Због тога се гњурци при изласку из воде доводе у

специјалну одају у којој се притисак постепено мења, тако да се азот разилази без стварања межурица.

Једном познатом америчком гњурцу догодило се овакав случај. Он је радио на дубини од 60 метара, а онда сувише нагло изишао на површину. Наравно, почео је да се осећа негодно. Како у близини није било кабин са смањеним притиском, једном лекару падне на ум да употреби одело које пилоти носе кад лете на великим висинама. Успех овог опита указао је на могућност да се уместо гломазних кабин употребе погоднија средства.

НОВА ВРСТА ОПИЈУМА

Међународна комисија за здравље имаће убудуће да се бори с још једном дрогом. То је трава кат (Catha edulis) која расте на висоравнима Етиопије и околних предела. Она се жваће или пуши, а од ње се прави и нека врста колачића. Као и сви наркотици, трава кат најпре изазива усхићење и пријатност, а затим дубоку потиштеност. Утврђено је да о-балски радници у Цибутији троше око четвртину својих плата на куповину ове траве.

ПИЛУЛЕ ПРОТИВ СТРАХА

Пилуле „које чине живот веселим“ постепено прелазе из Америке у Енглеску. Нарочито је једна врста постигла велик успех, тако да се сада производи око милион комада недељно. Енглези их узимају кад желе да савладају трему пре неког јавног говора, приликом првог изласка на сцену, кад одлазе код зубног лекара, итд. Како постоји могућност злоупотребе ових дрога, које се могу добити у свим апотекама, постоји предлог да се оне издају само по одобрењу лекара.

ТЕЛЕВИЗИЈА У ШКОЛАМА

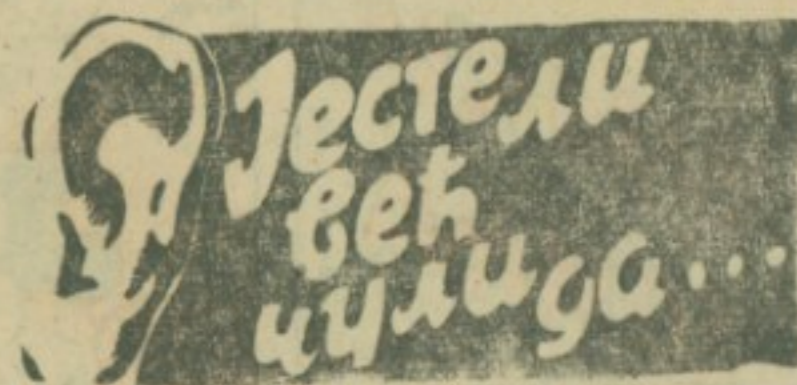
Државне и приватне школе у Француској располажу са 1200 телевизијских уређаја. Свако после подне око 150.000 деце присуствује часовима који се одржавају преко телевизије, а који долазе из Париза према програму Министарства просвете. Две трећине ових апарата налази се у основним школама, и то највише по забаченим селима. Учитељи ових школа нарочито траже реконструкцију разних историјских догађаја и часове из природних наука. У преко стотину лицеја и колеџа и у око 300 техничких школа служе се овим начином наставе, пре свега тамо где нема лабораторија.

„ДРВО ЖИВОТА“

Урођеници са острва у тропским морима „дрветом живота“ називају једну врсту палме. Назив је оправдан, јер од ове палме имају вишеструке користи: њеним лишћем покривају куће, од лике праве корпе, ако се стабло засече из њега цури сок који има укусе вина. Међутим, највеће богатство ове палме лежи у њеном плоду, који је пун уља. У индустрији се од овог уља прави најкусинији маргарин.

ПРОВИДНИ МАГНЕТИ

Још 1956 године Французи су у својим лабораторијама открили могућност прављења провидних магнета, који су поред гвожђа садржавали и један проценат такзованих ретких земаља. Касније су у САД проучавана оптичка и магнетска својства ових магнета. Они се одликују тиме што им се провидност мења у односу на магнетско поље, тј. може се оптички утврдити колико садрже електрицитет.

...пси булдози га-јени су у Средњем веку као пси за борбу с биковима или међусобну борбу. На гу некадашњу улогу булдога потсећа и његово име које је састављено од енглеских речи „бул“ — бик и „дог“ — пас.

... лосос може да достигне брзину од 40 километара на час. Он је у стању да овим темпом плива више часова и да се не умори.

... наш домаћи магарца доди порекло од малог нубиског дивљег магарца и већег, дивљег сомали-

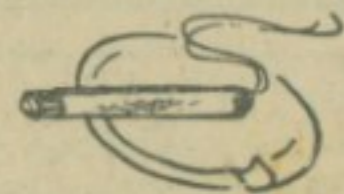

ског магарца, којих данас још има у Северној Африци.

... прво „крштивање“ улица у Београду извршено је 1848 године. Називе је тада добило тридесет београдских улица.

... тек 1940 године био је укинут обичај да судије лондонског суда „Олд Бџли“ улазе у судницу носећи у руци букетић свежег цвећа. Овај обичај потиче још из 1665 године, кад је у Лондону харала куга. Тада се веровало да се човек може заштитити од куге ако мирише гранчицу ружмарина.

... у Јапану има 44 активна вулкана, што чини отприлике десети део свих вулкана у свету.

... цингетета, што уствари значи „мала цигара“, дошла је у Европу са Истока, између 1840 и 1850 године.

... кад су желели да добију чисту, белу и мекану вуну, стари Грци су одвајали најбоље овце и покривали их специјалним оргачима који су им штитили руно.

... ноћни соко који живи у америчкој савезној држави Вирџинији разликује се од осталих птица по томе што другачије стоји на грани. Уместо да му тело заклапа прав угао с граном, оно је с њом паралелно.

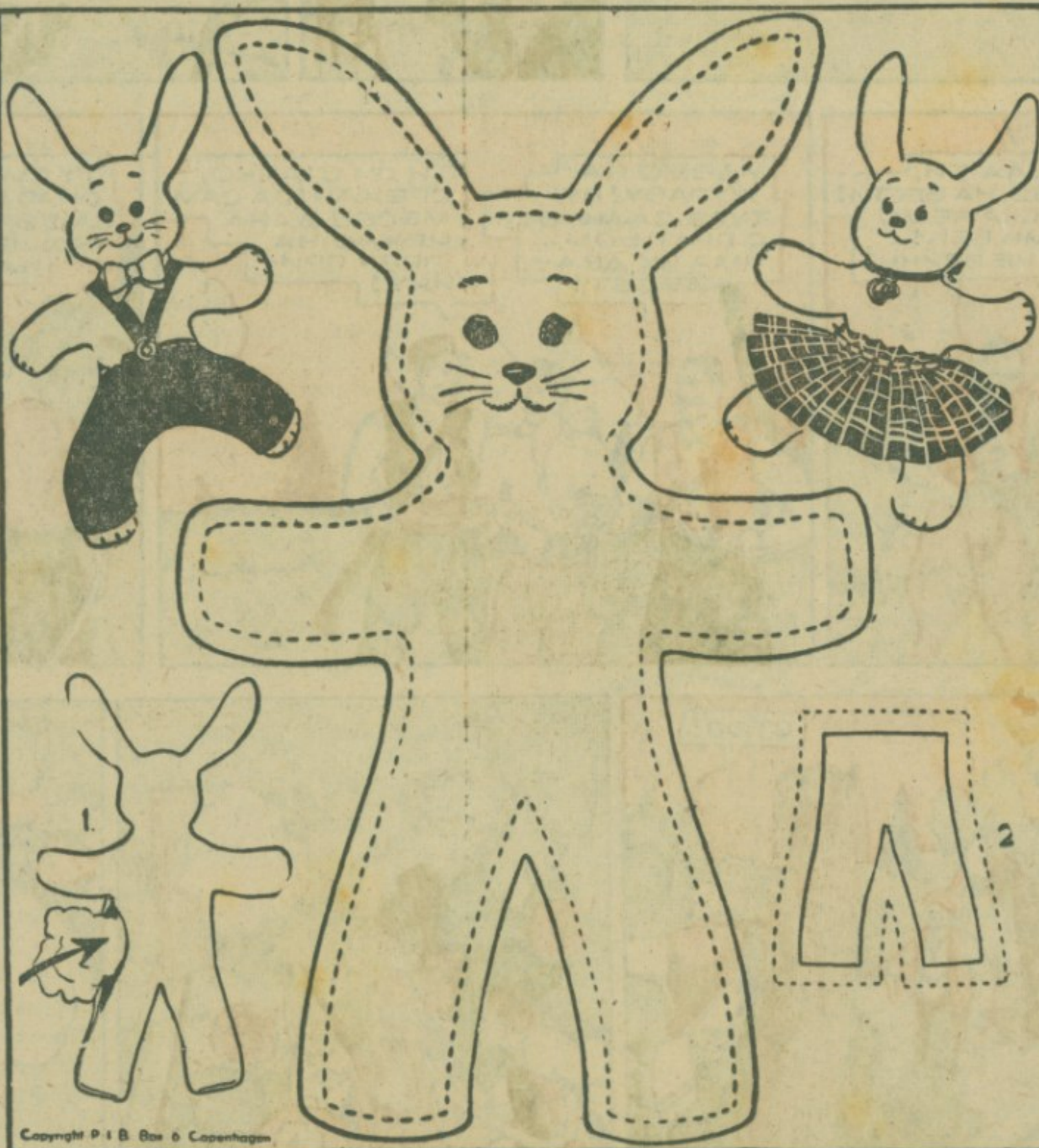
... игру билијар пронашао је, 1530 или 1540 године, Флорентинац Николо Мартели. Још 1816 године билијарски сто био је

околоао, године 1819 чинио је три угла, а свој данашњи облик добио је знатно касније.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЗЕЦ И ЗЕЧИЦА ОД ЧУПАВЕ ТКАНИНЕ

Према муштри коју доносимо, обрежите двоструко стављену тканину за сваког зеца — за његову предњу и задњу страну. Тачкаста линија означава куда треба шити (с налице), али не до краја, јер мора да се остави

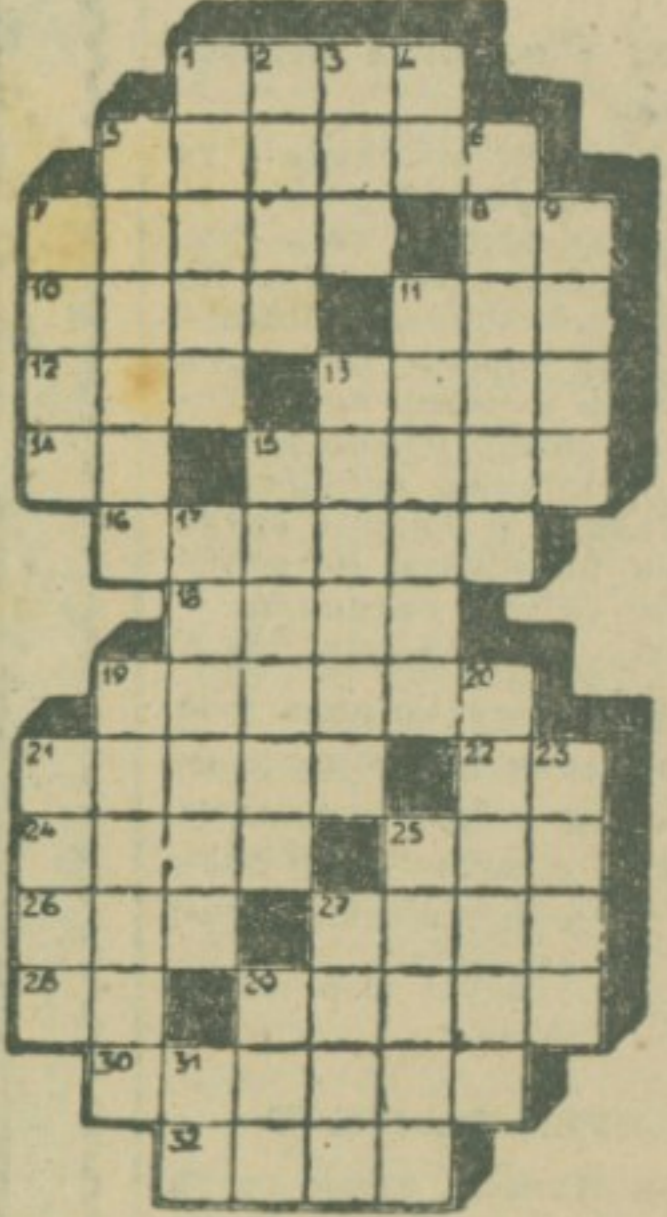
отвор кроз који ће се зека нагнурити ватом (уши не треба сувише пушити). Пошто је зека испуњен, зашива се отвор, а затим се затварају и отвори на рукама. Очи, нос уста, и бркове извезите.

Једном зеци треба обући сукњицу, а другоме панталоне које се праве као за дугу. Ако будете стрпљиви и пажљиви, начинићете две играчке које ће вам истовремено бити и украс у кући.

Водоравно: 1) наша планина; 5) чувени холандски сликар; 7) река у Индокини; 8) два слова; 10) ароматична биљка; 11) име познате америчке глумице; 12) део лица; 13) холандски физичар, добитник Нобелове награде; 14) иницијали словеначког песника; 15) списак штампарских грешака; 16) врста књижевног састава (множ.); 18) страна женско име; 19) пастрмка; 21) један занатлија; 22) два сугласника; 24) стара мера за пољске површине; 25) место у Војводини; 26) болња; 27) уточниште; 28) хемиски знах за рубидијум; 29) мелодија; 30) балсамован леш; 31) наша река.

Усправно: 1) држава у Африци; 2) персиски шах (1566—1628); 3) један од оснивача Рима; 4) немачки предлог; 5) француски сликар (1841—1919); 6) поуке; 7) недостатак; 8) језеро у Африци; 11) јужно воће; 13) говорник; 15) посланик; 17) један од првих словеначких историчара који су писали на народном језику; 19) наше острво; 20) велико азиско полуострво; 21) четири (француски); 23) наша хидроцентрала; 25) један континент; 27) зимзелено дрво; 29) узвик; 31) град у старој Халдеји.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ре; 3) мапа; 5) Росини; 7) ветерина; 8) ино; 10) Лаб; 11) рт; 12) Об; 14) то; 15) актери; 18) аеро; 19) авлија; 21) „Др“ 22) ОЛ; 23) Ма; 25) оса; 27) Мор; 28) мелодија; 31) Невада; 32) „Нана“; 33) на.

Усправно: 1) расе; 2) Епир; 3) мото; 4) анил; 5) река; 6) ингли; 7) Вид; 8) Або; 12) Отело; 13) језеро; 14) кав; 17) еси; 19) арсен; 20) Емона; 21) дом; 24) ара; 26) Аден; 27) Мида; 29) Иван; 30) Цана.

СИГУРНО СРЕДСТВО

Гости засели код Пате на никад да устану. Назад, Паја уличи прилику да пришапће домаћици:

— Покушај да се што пре отарасиши ових гњавагора, јер имам страовиту главобољу!

— Алл, Пајо... Не могу их ваљда тек тако истерати из куће.

— Знам. Алл могла би да седнеш за клавири!

ПОЛА И ПОЛА

Дрртећи од узбуђења, Пата очекује да се Паја врати из позоришта, где се давала премијера једне његове комедије. Назад, појављује се Паја сав утучен.

— Како је било? — упита га Пата са стрепњом.

— Не питај! Пропаст! Пола дворане звиждало је из све снаге.

— У том случају није све изгубљено. Значи да је друга половина сатрала да је твоја комедија добра.

— Јадно ми добро! Друга половина дворане била је празна!

Како је дошао

СПОРТСКИ ПЕХАР

Познато вам је да се по бедницима у спорским такмичењима дају трофеји, и то обично у облику пехара.

Како неки мисле, овај обичај, као и облик пехара, потичу још из античког доба, јер су спортови имали важно место у животу старих Грка и Римљана и били у тесној

вези с њиховим веровањима.

Спортеке утакмице у то време одржаване су у одређене дане, и то у славу разних божанстава. На крају свечаности, божанству су поред осталог приносили и пехар вина. Тако је пехар дошао у везу са спорским манифестацијама, а у доцније време сами победници награђивани су тим пехарима.

Пагански обичаји доцније су потпуно пали у заборав, али су спортеке утакмице и даље играле за пехар, а многи нису знали из кога времена потиче тај обичај.

ЧУВА ЗА ГОСТЕ

— Микице, како си ти то дете, немаш нимало лепо понашање.

— Имам, мамице, само га чувам кад гости дођу.

ХАЈДУК СТАНКО

ПО РОМАНУ Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

